Fáczányi Ármin

Budapest—Kőbányai gyógyszerész által feltalált és készített és a gyógyszerész-művészeti és gyógyászati téren tanusitott haladásért *érdem-éremmel* és *elismerő oklevéllel* kitüntetett; — nem különben már is országszerte közkedveltté vált, s legkitünőbb gyógyhatásunak elismert és bebizonyult

„magyar édes mustár“.

Ezen mustár nemcsak mint legkellemesebb tápszer és husnemű eledeleknél mindenkinél mindenki által legjobban használható, hanem egyszersmind mint igen jeles és kipróbált gyógyszer a gyomorbajoknál és pedig a **rosz étvágy, gyenge emésztés,** különösen az idült **gyomor** és **bélhurut** és az onnan származó sokféle s különböző gyomorbajok ellen, valamint **puffadás, gyomorégetés, gyomorgörcs, nehéz légzés, fulladozó, gége** és **göreshurut, rekedtség, gyomor** és **mellelnyálkosodás;** nemkülönben a **máj, aranyér, szorulás,** a nőknél előforduló **hysterikus** s **egyoldalu fejfájás** és **szivbajok** ellen stb. — már is igen számos szenvedő által legjobb sikerrel használtatott, és annak folytán a legtekintélyesebb orvosok részéről is meglepő s legjobb és ldgkitünőbb gyógyhatásunak elismertetett. — Kapható naponta legfrisebb minőségben valamint **Fáczányi Á.** gyógyszerésznél, **Budapest X. ker. Kőbányán,** ugy igen számos fővárosi és vidéki gyógyszerész és füszerkereskedő uraknál. — Ára: egy nagy üveg 1 frt. — kis üveg 50 kr. **Postán két nagy avagy négy kis üvegnél kevesebb nem szállíttatik.** Csomag mérsékelt áron számittatik. 285

☛ Valódinak csak az tekintendő, a mely üvegen **Fáczányi Á.** név beégetve olvasható, azonkivül használati utasitással s ahoz csatolt számos elismervénynyel, továbbá széke-fehérvári éremmel és Fáczányi sajátkezü aláirásával van ellátva.

5 huzás évenkint. | **Már deczember 12-én** | 3% kamat aranyban.

Második huzása a 3%-os, 1881-ik évi, á 100 arany frankos, fejedelmi

szerb sorsjegyeknek.

☛ Évenkint öt húzás ☚

január 14, márczius 14, junius 14, augusztus 14 és november 14-én.

Mindenkori főnyeremény

franc 100.000 aranyban.

Legkisebb nyeremény 100 franc aranyban.

A nyeremények és kamatok **Bécsben, Budapesten,** számos vidéki városban, valamint a legtöbb európai fővárosban **minden levonás nélkül** kifizettetnek

A pontos kifizetésért jótáll a szerb fejedelemségi kormány.

A sorsjegy 3%-ot kamatoz aranyban.

Szerb sorsjegyek készpénzre **á 46 frt** és 50 kr. szelvénykamatért.

☛ Vételjegy ☚

14 havi, csak 3 frtos részleben fizetve, és 4 frt hátralékért.

A vevő csupán **3 frt lefizetése után** már az **azonnali** és **kizárólagos** jogot megszerzi a játszásra. 329

A november 12-én történt 1-ső húzásra a 3%-os fejed. **szerb sorsjegyeknek** a **100.000, 10.000** és **4000** arany frankos **főnyeremények** a váltóirodánkból eladott sorsjegyekkel lettek **megnyerve** és a legfigyelmesebben leszámitolva.

Legközelebbi huzások már decz. 12-én, jan. 14-én és márcz. 14-én.

☛ E szerint **három huzás** a **legközelebbi négy hónap alatt.** ☚

Csak Bécs, Wollzeile 10 és 13. **A „MERCUR“** Ch. Cohn, Wollzeile 10 és 13.

kiadóhivatalának váltóirodája.

A LAIRITZ-féle erdei gyapot

(fenyőtű) áruk Remda, Thüringiában.

Európa majdnem minden részében **köszvény, csúz** és más hasonló bajok ellen 25 év óta gyógyhatásos **óv- és gyógyszernek** bizonyultak és Magyarországon **valódi minőségben csakis** a főraktárban

Sigmund Józsefnél Budapest, IV. városház-utcza 4. sz. a. „a zöld koszoruhoz“, Szegeden Gál és Madár uraknál, **Péosett Reinfeld A.** urnál kaphatók.

Ára az erdei gyapot-áruknak:

Uraknak.	Hölgyeknek.
Alsó mellények, 5-féle nagyságban, 4.20—5	Alsó mellény, 4-féle nagyságban, 3.80—4.60
Alsó nadrág, 5-féle nagyságban, 4.40—5.20	Alsó nadrág, 4-féle nagyságban, 4.40—5.—
Harisnya, 3-féle nagyságban, párja 2.20	Harisnya, 3-féle nagyságban, 1.80
Rövid harisnya, 3-féle nagyságba, párja 1.20	Erdei kötő pamut, 1 csomag 3.80
Lábszárharisnya, párja 1.40	Talpbetétek, 3-féle nsgban, párja 45—55 kr.

Különböző erdei gyapot szövetek alsó ruháknak otthon való elkészitésére méterje 1.80—2.25. Erdei gyapot beteges testrészek begöngyölésére, 1 levél 1 frt.

☛ **Nem betegeknek is erdei gyapotból alsó ruhák tartósságuk és kellemes, a bőrt nem** hevitő, melegségük, valamint azért is, hogy a fehérnemüt nem piszkitják, igen ajánlhatók.

Bedörzsölésekre. 1 palaczk erdei gyapot-olaj 1 frt 20 kr., 1 kisebb palaczk erdei gyapot-olaj 70 kr., 1 palaczk erdei gyapot-szesz 50 kr, 1 kisebb palaczk erdei gyapot-szesz 30 kr. 1 palaczk erdei gyapot vagy fenyőtü kivonat 4 fürdőre 1 frt 80 kr, 1 palaczk füstölő balzsam, mell- és tüdő-betegeknek legjobban ajanlva, 1 frt 20 kr., 1 drb erdei gyapotolaj vagy erdei gyapot kivonat-szappan 35 kr. A köhögés és rekedtség ellen jónak bizonyult erdei gyapotkivonat-czukorkák 1 doboz. 35 kr. Szives megbizások postautánvétel mellett azonnal teljesittetnek.

Használati utasitások ingyen és bérmentve.

Miután ezen czikkek igen gyakran hamisittatnak és utánoztatnak, ez oknál fogva minden darab a valódiság jeléül ezen névvel van ellátva: 283

Lairitz

Szives köszönet a **„Betegbarát“** czimü röpirat megküldéseért, melyből látom, hogy még a megrögzött bajok is gyógyithatók, ha a megfelelő gyógyszerek használtatnak. A sok évi szenvedések után régóhajtott felgyógyulás örvendetes reményében kérek küldeni stb.» — Ilyen köszönetnyilvánitások nagy számmal érkeznek be s ezért egy betegnek sem kellene elmulasztani a Richter-féle lipcsei kiadó-intézetben már 29. kiadást ért „Bete barát“ czimü röpiratnak **Gorischek Károly** cs. egyet. könyvkereskedéséből (Béc, I, Istvántér 6) való meghozatását annyival inkább, minthogy költségébe nem kerül, mert ingyen és bérmentve küldetik meg. 247

Magyar és erdélyi **asztali** és kitünő **pecsenyeborokat,** valódi **rózsamálit, kéknyelüt,** valódi franczia — vin sec — **pezsgőt** ajánl

LOBMAYER J. F.

borkereskedése, IV. Károly-körút 18.

Az erdélyi püspöki boreladási fő-ügynökség; **Ramassetter Vincze** utóda balaton-menti borainak: **Jules Mumm & Co.** rheimsi pezsgőinek; **Pet. Arnold Mumm** rajnai és moseli borainak *főraktára.* 253

NEUSSER K.

orgonaépítő intézete

Neutitschein, Morvaországban, ajánlja magát templomi orgonák kivitelére minden nagyságban, a kúpfiókos rendszer alkalmazásával, legjobb szerkezetben, legszilárdabb kivitel stb, mellett, és erős hanggal. 333

Árjegyzékek ingyen.

Az arany éremmel kitüntetve.

Kopaszság,

a haj őszülése és korpaképződés

ellen a naponként érkező bizonyitványok és köszönő iratok tanusága szerint egyedüli jónak bizonyult szer a

TANNIN-OLAJ

Dr. Morastól.

Tisztelt gyógyszerész ur! Sziveskedjék számomra Dr. Moras Tannin-olajából még egy nagy palaczkkal küldeni. E szer hatása oly kitünő, hogy a hajam hullása teljesen megszünt, s a sürü után-nővés immár látható is.
Bécs, 1880 január 5. **Wagner Vilmos.**

Fürst J. gyógyszerész urnak Prágában. Szerencsésnek érzem magamat Önnel közölhetni, hogy Dr. Moras Tannin-olaja hajamnak két év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segitségével előbbi szép hajamat ismét visszanyerem.
Marienbad, 1879. aug. 18-án. **Zaremba Mária.**

Tekintetes Uram! Harminczéves embernek kopasz fejjel birni nem valami kellemetes. Ha dr. Moras Tannin-olajját nem használtam volna, ma ifju aggastyán volnék. E szer nehány hét alatt csodát tett rajtam, mit mindazok, kik ismernek, bizonyitanak. Ennélfogva kérem stb., stb. 6502
Bukowa, 1880 jan. 3-án. **Drtikol Jaroslav** jószágkezelő.

Kapható 2 és 1 frtos palaczkokban.

Fő letét Magyarország számára Török J. gyógyszertára Budapest, király-utcza. Pozsonyban Pisztory Felix gyógyszert., Temesváron Tarczay József gyógyszert., Zágrábon Mittelbach Zsigm. gyógyszert.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hirnevü óraüzlete

☛ Tisztességes állásu egyének képviseltetésemre megbizást nyernek

Brauswetter János

Szegeden

m. k. **szab. chronometer** és **műórás, feltalálója az első egyedüli** *kulcs nélkül* felhuzható remontoir ingaóráknak stb. Tulajdonosa számos első rendű érem és díszokmányoknak.

Órák részletfizetésre

10 évi jótállás mellett

Arany és ezüst zsebórák, ugy kulcsnélküli ingaórák (saját szabadalmazott találmányom szerint), továbbá minden egyébnemü órák és ezüst óraláncok előnyös részletfizetési föltételek mellett.

☛ *Képes árjegyzékek kivánatra bérmentve.*

☛ Levélbeli megkeresésekre pontosan válaszoltatik.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hirnevü óraüzlete

Franklin-Társulat nyomdája. (Egyetem-utcza 4. szám.)

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre — 6 • | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre — 4 • | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre — 3 • | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

50-ik szám 1881. BUDAPEST, DECZEMBER 11. XXVIII. évfolyam.

A SZÉKELY MIVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI EGYESÜLET.

Mindig örvendetes jelenségnek kell tekintenünk az oly egyesület keletkezését, mely föladatául tüzi ki társadalmi uton valamely hazai közügyet előmozditani, mert helyes megjegyzés az a nevezett egyesület első évkönyvének elején, «hogy a társulás az a hatalom, mely hivatva van az egyeseknek és az államnak segitségére jönni és pártolni, a mit azok nem képesek létesiteni».

Ennek fölismerése vezérelte azokat is, a kik a «Székely mivelődési és közgazdasági egyesület» létrehozását meginditották, érezvén, hogy a századokon keresztül, mostoha viszonyok közt, hazánk keleti határ-hegyeinél őrt álló, törökkel és tatárral, oláhval és szlávokkal folyvást küzködő s épen ezért sok tekintetben elmaradt székelységnek, — melyről Petőfi a csatatéren büszkén énekelte, hogy «még nem fajult el az ős székely vér, mindenik csöppje drága gyöngyöt ér» — még több szüksége van arra, hogy viszonyai társadalmi uton is javittassanak, mint a hazánk más vidékein lakó többi magyarságnak.

A székely egyesület alapitásának eszméje hat évvel ezelőtt pendittetett meg először a székelyföldi országos képviselők körében. Az első nagyobb értekezletre meg voltak hiva aztán a fővárosban lakó különféle foglalkozásu székelyek és ott nagyjából fölhozattak azok a bajok és hiányok, melyeken az alakulandó egyletnek társadalmi uton segiteni lenne föladata. Ennek alapján késziltek aztán a «Székely mivelődési és közgazdasági egyesület» alapszabályai, melyeknek 3. §-a szerint az egylet czéljai: közmivelődési és tanintézetek fejlesztése, ujabbak alapitásának inditványozása és elősegitése, székelyföldi tanulók szakszerü, különösen ipari kiképeztetése, mező-, erdő- és közgazdasági, ipar- és kereskedelmi állapotok ismertetése s az azok javitását czélzó javaslatok, vélemények adása, az egylet körébe vágó munkák s röpiratok terjesztése, szakművek ismertetése és ajánlása; az egylet czéljai előmozditására szolgáló kérdéseknek pályázatra kitüzése; a «székely kivándorlás» ügyének és mérvének figyelemmel kisérése, korlátozására és meggátlására vonatkozó intézkedések; székelyföldi kereskedelmi és iparczikkek ismertetése és ajánlása a fővárosban és a Székelyföld határain kivül másutt is, végül takarékpénztárak s

GRÓF KÁLNOKY DÉNES.

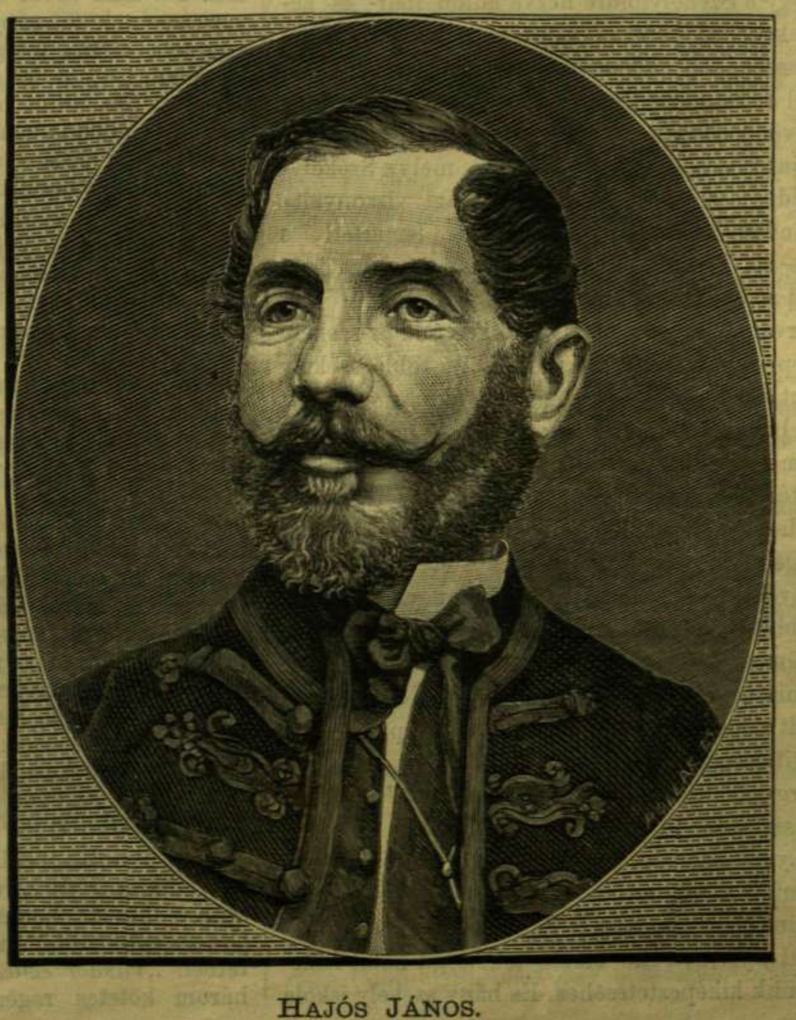

HAJÓS JÁNOS.

más népies pénzintézetek és egyesületek alapitásának elősegitése.

Az első alakuló közgyülés 1875. deczember 19-én és 20-án tartatott meg Budapesten, hol gróf *Andrássy* Gyula, *Haynald* érsek és gróf *Mikó* Imre tiszteleti elnökökké, *Hajós* János rendes elnökké választattak s a központi választmány megalakittatott. Titkárrá *Buzogány* Áron választatott, ki az egyesület ügyeiben annak megalakulásától máig folyvást tevékenyen működött. A központi választmánynak 15 választott tagon kivül tagjai a székelyföldi orsz. képviselők s a főrendiház székelyföldi tagjai.

A megalakult egyesület azzal kezdte működését, hogy szervezte a székelyföldi vidéki választmányokat, minden székely megyében egyet, melyek hivatva vannak a saját vidékükön fölmerülő teendőkről jelentést és javaslatot terjeszteni a központi választmányhoz, s ennek határozatait a vidéken végrehajtani. Hat év alatt a régi öt székely szék főhelyein hat közgyülést tartott az egyesület, s a vidéki választmányok mind az öt székely székben megalakultak.

Előttünk fekszenek az egyesület évkönyvei; azokban számos czikk ismerteti a székelység tanügyi, ipari, kereskedelmi, humanisztikus és egyéb viszonyait és az egyesület működését.

A székelységnek egyik fő élete forrása az erdő, s minthogy az erdővel meglehetős barbár módra bántak Székelyföldön, a székely egyesület teljes befolyásával működött oda, hogy az erdőtörvény létre jöjjön és pedig a székely népre nézve üdvös eredménynyel. Az erdőtörvénynyel összhangzólag, egy erdő-őri iskola felállitása iránt közelebbről tervezetet nyujtott be a földmivelési miniszteriumhoz, mely csekély költséggel, a görgényi uradalomban lenne felállitandó s székely ifjaknak e czélból kiképzésére szolgálna. Az erdélyi, tehát a székelyföldi birtokviszonyok rendezésében is iparkodott az egyesület egész befolyását érvényesiteni. A «székely kivándorlás» ügyét tanulmányozta, ismertette, s oda törekszik, hogy a kivándorlás lehetőleg csökkenjen. A székely ipar termékeinek a szomszéd keleti tartományokban s nevezetesen Romániában való terjesztése iránt lépéseket tett. Mozgalmat inditott meg az iránt, hogy a Székelyföldre nézve külön ipar- és kereskedelmi kamara állittassék fel, miután a brassói ipar- és kereskedelmi kamara helyzeténél és természeténél fogva a székelységre nézve üdvös hatásu nem lehet. Ezer forintos pályadijat tüzött ki egy oly könyvre, mely a Székelyföld «mivelődési és közgazdasági viszonyait» minden irányban kimeritőleg ismerteti, s Kozma Ferencz pályakoszorut nyert jeles művét az egyesület kinyomatta, igaz és hü tükrét tárván az ország eleibe a Székelyföld és székely nép viszonyainak. Már eddig is több székely fiut a maga költségén szakpályákra neveltetett a budai vinczellér-iskolában, a hosszufalusi fametsző-tanműhelyben és a váczi kosárfonóintézetben s ez által elősegitette a házi ipar terjedését a Székelyföldön. Több jeles ifjunak segélyt vagy ösztöndijat eszközölt a külföldre bővebb kiképzés czéljából. Ezek egyike — hogy többet itt ne emlitsünk — a jeles *Péter* Ferencz, műmetsző mester a székely-keresturi állami tanitóképezde mellett, hol a növendékek nevezett mester vezérlete alatt olyan szép műveket állitanak elő, melyek Budapesten is elismerés tárgyai. Kitünő mester ugyanott *Felméri* a kosárfonásban, ki hasonlókép az egyesület segélyével szerezte meg kiképeztetését e szakmában. S a mit mindenekelőtt kell vala emlitenünk: az egyesület is hozzájárult támogatásával *Gyárfás* Jenő kiváló tehetségü fiatal festészünk kiképeztetéséhez. És hány székely iskola nyert gyarapodást a székely egyesület közreműködésével! A «Székely egyesület» neve alatt jött létre a virágzó «Udvarhelyi székely-egyesületi első takarék pénztár» is, melynek alapitási érdeme azonban az Ugron Gáboré. Továbbá erkölcsi és anyagi támogatásával járul a «Székely egyesület» a Székelyföldön minden más helyi egyesület mivelődési és közgazdasági törekvéseihez.

Legujabban is az országos női ipartárlaton az egyesület kiállitása a legfeltünőbbek egyike volt, számos kitüntetésben részesült s a tárlatot meglátogató király figyelmét is megragadta.

Csak nehány főbb vonással vázoltuk a székely egyesület eddigi rövid működését, de azt hiszszük, ebből is eléggé kitünik, hogy az egyesület életre való szervezettel bir és buzgó vezetők intézik ügyeit s arányosan, a mint anyagi ereje is növekszik, mind több-több sikert várhatunk jövő működésétől a jó székely nép érdekében.

A tagok száma közel áll a 800 hoz, kik közül 63 alapitó 100 frt vagy magasabb összeg alapitványnyal, a többi részvényes tag évenkint 5 frt dijfizetés kötelezettséggel. A tagok közt 50—60 község is van. Az egylet alapvagyona most mintegy 12,000 frt.

Az egyesület a jövő évre a székely nép számára elismerésre méltó szorgalommal szerkesztett olcsó naptárt is adott ki, melynek nyomán ez alkalommal mi is megismertetjük olvasóinkkal az egyesület két buzgó vezérférfiát, két elnökét.

*

Gróf Kálnoky Dénes, a székely egyesület tiszteletbeli elnöke, — az ős székely Kálnoky-család ivadéka — született 1814-ben. Elemi tanulmányait Kézdi-Vásárhelyt, a felsőbb gimnáziális osztályokat Bécsben a Thereziánumban, a jogot pedig Kolozsvártt végezte. 1837-ben letette Maros-Vásárhelyt a kir. tábla előtt a jogi vizsgálatot, 1838-ban főleskü dött tiszteletbeli táblabirónak, és 1839-ben megválasztatott Miklósvár széki királybirává, mely hivatalát 1847-ig viselte, a mikor Ferdinánd király által kineveztetett Felső-Fehérvármegye főispánjává. 1848-ban, midőn a magyar miniszterium megalakult, mint a konzervativ párt tagja, hivatalától fölmentetett. De ama rövid másfél év alatt is, mig a vármegyének főispánja volt, igazság- és rendszeretete által, főleg pedig 1848-ban április havában, hogy a Bolja völgyében 30 ezer összesereglett fölzendült oláhot élte koczkáztatásával és tapintatos eljárásával lecsillapitani és elszéleszteni tudta — az egész vármegye közszeretetét és becsülését nyerte meg.

1848-ban fölállittatván a nemzetőrség, gróf Kálnoky Dénest jobbágyai megválasztották kapitánynak; az agyagfalvi gyülésen pedig Háromszék értelmiségéből alakult vadászcsapat vezérévé választatván, bár katona nem volt, sikerült ébersége és lelki jelenléte által azon alkalommal, midőn Sáros helységében nagyobb számu rendes katonaság és fölkelő oláh csapatok által a vadászcsapat megtámadtatott, csapatját egyetlen fogoly vesztével a veszedelemből kimenteni, és a vajda-szentiváni csatában a csikrákosi kompánia és vadászai élén, jól irányzott oldaltámadásával a csata sorsát eldönteni. A székely seregnek 1848. november havában a Maros-Vásárhelyről történt visszavonulása után a sepsi-szent-györgyi vonal parancsnoka lett. Majd mint felsőházi tag, fölrendeltetvén a debreczeni országgyülésre, Budavára bevétele után Pestre költözött át — és onnan a szomoru napok bekövetkeztével birtokára Erdélybe menekült, hol visszavonulva élt, mig az ellene a szabadságharczban való részvétele miatt megkezdett pör meg nem szüntettetett.

Az ötvenes években ő is, mint annyi más, az irodalmi téren keresett tevékenységének mezőt, s kiadta Német-, Angol-, Franczia- és Olaszországban tett utazásának leirását két kötetben „*Vándor emlékei*“ czim alatt s irt egy három kötetes regényt („*Karacsai Indár*“), melynek egyik czélja volt a magyar nemzet rokonságát a Kaukázusban lakó nemzetekkel bizonyitani, és melynek tiszta jövedelmét a Garay-árvák számára adományozta.

Utóbb beutazta a Keletet és Algir tartományát, s részt vett az oroszlán-vadászatokon Jules Gerard, a világhirü oroszlán-vadász társaságában.

1861-ben kineveztetett Háromszék főkirálybirájává; de a provizórium beálltával lemondott, mig 1865-ben az alkotmányos korszak beálltával ismét fölhivatott főtiszti hivatalának *elfoglalására*, *melyet* egész 1875-ig viselt; ekkor változékony egészsége miatt leköszönvén, ő felsége a belső titkos tanácsosi méltóságra emelte.

Főtiszti működése alatt társadalmi téren is sokat tett, jelesen a székely kivándorlás megátlására, s az alkotmányos kormány által Háromszéken fölállitott tanintézetek létesitésében buzgón fáradozott..

Végre a székely mivelődési és közgazdasági egyesület megalapitásában tevékeny részt vett, s 2000 forintos adományával jelentékeny részben járult megalapitásához, miért is az egyesület a müvelt és népszerü főurat tiszteletbeli elnökévé választotta.

*

Hajós János a székely egyesület elnöke, 1819. decz. 13-án született, Udvarhelyszékből Vargyasról Kolozsvárra származott székely családból. Atyja János rendőrbiztos volt Kolozsvártt, hol kiváló tevékenységéért máig is eleven emlékezetében áll a városi lakosságnak; anyja, Csitt-Szt.-Iváni Koronka Borbála, e század elején az uttörő magyar szinésznők egyik jelese, előbbi férje nevén Sáskáné.

Hajós iskolai kiképzését az unitáriusok kolozsvári főiskolájában nyerte, s mint szorgalmas és törekvő ifju volt ismeretes. A tanuló ifuság szellemi mozgalmaiban élénk részt vett, mindennapi érintkezése volt az ez iskolából később kiváló hirnévre jutott jelesekkel: Szentiványi Mihálylyal, Kriza Jánossal, Gálfy Sándorral, kik ez időtájt alapitották az akkori iskolák körében ritka, tán egyetlen olvasó társaságot, melynek működésében később mint jegyző és elnök buzgóan részt vett. Kriza János vezetése alatt szerkesztette az 1839-ben kiadott, s irodalmi körökben is feltünt «Remény» czimü szépirodalmi zsebkönyvet, melyben Hajós Jánostól is több költemény s néhány forditás jelent meg Schiller és Hugó Viktor költeményeiből.

Az 1848-dik év, mint okleveles ügyvédet már megkezdett életpályán találta. E politikai mozgalmak első heteiben bevalasztatván a városi képviselő testületbe, tevékeny részt vett, mint jegyző és később tanácsos Kolozsvár város ügyei intézésében, a szabadságharcz korszakában egyszersmind a nemzetőrségnél mint főhadnagy, és az Erdélyre nézve felállitott országos felebbviteli törvényszéknél előadói minőségben szolgálta a közügyet. A mozgalmak lezajlása után Kolozsvár város közszolgálatában maradt 1861-ig, s ez idő alatti tisztviselői tevékenységének, szeplőtelen jellemének, hazafi érzületének, s a város javára irányzott munkásságának nem egy jelét mutatta föl.

Az 1861-ik évi alkotmányos ujjáalkotáskor az ujból felállitott királyi kormányszékhez szükség levén a közigazgatási ügyekben jártas tisztviselőre, kir. kormányszéki titkárrá neveztetett ki. E munkakörben több irányban tett jeles szolgálatai közt különösen az erdélyi földtehermentesités ügyében kifejtett tevékenységéért, a felség kir. tanácsosi czimmel tüntette ki. Később osztálytanácsossá neveztetvén ki, s az utóbbi időben miniszteri tanácsosi ranggal ruháztatván föl, e minőségben szolgálja ma is a földtehermentesités nagy fontosságu ügyét.

E közben azonban Kolozsvár város speciális ügyeiben is mint több évig városi bizottsági tag, több izben választási elnök, szintén élénk tevékenységet fejtett ki. A Kolozsvárott megalakult s ma is virágzó takarékpénztár megalapitási munkáiban kiváló részt vett. Sok oldalu munkássága és a szülő városa érdekei körül tett sikeres szolgálatok folytán az 1872/5. országgyülésre Kolozsvár városa egyik orsz. képviselőjévé választatott.

Az egyházi téren szintén jelentékeny tevékenységet fejtett ki mint egyházi tanácsos, a kolozsvári unitáriusok főiskolájának fölügyelő gondnoka, a Baldácsi protestáns alapitvány igazgató tanácsának egyik tagja, s az ő hathatós közremunkálásával megalakult budapesti unitárius egyházközség gondnoka.

Az utóbbi években élére állván ama mozgalomnak, mely a székely mivelődési és közgazdasági egyesületet, a székelyföldi lakosság szellemi és anyagi érdekei fejlesztése czéljából létre hozta, az egyesület megalkotása, szervezése és fenntartása körül a legbuzgóbb munkások egyike volt, s elnökévé választatván, fáradhatatlan buzgósággal vezeti ma is az egyesület ügyeit.

A PATAK.

TENNYSON ALFRÉD.

I.

Onnét jövök, hol szárcsa, gém
Tanyáz. Egy nagyot szöktem —
S már a haraszt közt csillogok
S lenn csörtetek a völgyben.

A halmok mentén rohanok,
Siklom sziklák gerinczén,
Ötven hidon, husz falun át
S egy kis városka mentén.

Mig a tanyához eljutok
Hol a folyamba ömlöm:
Az ember jó, megy, — én megyek
Előre csak örökkön.

II.

Csacsogva, csörgve törtetek
Szirten, kövön, fövényen;
Lankásan lejtve lépdelek,
Suhanok a sekélyen.

Minden kis öblöt megfutok
Imbolygva, enyelegve;
Ha a szigethez eljutok
Rám hajlik fűz, rekettye.

Csak csacsogok, csak csevegek
Mig a folyóba ömlöm:
Az ember jó, megy, — én megyek
Előre csak örökkön.

III.

Itt megbuvom, ott fölbukom,
Egy-egy virág reám hull.
Itt egy sügér, ott fürge kolcz
Szegődik, uti társul.

És itt-ott hópehelyt sodor
Játszi habból szeszélyem;
És itt és ott ezüst fodor
Csillog arany fövényen.

És mind viszem, elrengetem,
Mig a folyóba ömlöm:
Az ember jó, megy, — én megyek
Előre csak örökkön.

IV.

Köszöntöm a zöld pázsitot,
Az árnyas ligetecskét;
Megesőkolom a hű szivek
Szelid, szép nefelejtsét.

Itt kiderül, ott elborul,
Most fecske szántja orczám,
Vig tánczot jár a napsugár
Ágyam fehér homokján.

Hold-, csillagfénynél suttogok
Tövisbokor tövében,
Lappangva, félve elbuvok
Nádasom erdejében.

S csacsogva tovább csörtetek
Mig a folyóba ömlöm:
Az ember jó, megy, — én megyek
Előre csak örökkön.

JÁNOSI GUSZTÁV.

KELE ISTVÁN.

RAJZ A RÉGI RABLÓVILAGBÓL.

(Folytatás.)

XVI.

Az asztal teritve volt. Kele Istvánt az asztal főre ültették, unszolták Petit is. Ez azonban csak akkor tette le tarisznyáját s ócska szürét az ajtó sarkához, midőn Kele István rámordult:

— Fogadj szót, ezeknek a hasán is élődött az a reszelőképü várnagy; hanem azért nem voltál még becsületesebb emberek közt.

Hiszen épen azért szégyenkezett Peti.

Kitárult az ajtó. Ünnepélyes tartással hozta be a két menyecske két nagy mázas tálban a párolgó levest, melyhez még otthon gyurták lisztlángból a laskát s hetek óta hizlalták a tyukot.

Nagyon jóizü is volt az, kivált a két rabnak. A leves után a degesz szőrtarisznyákból sült kappan, sült pulyka, kalács, pogácsa, sajt, s három öblös kulacs került az asztalra. A két menyecske tultett egyik a másikon a szives kinálgatódzásban, de a most szabadult két rab, a levesen s boron kivül másban nem sok kárt tett. Nagyon jól hagyták meg annak a levesnek savát, borsát, de kedvencz étele is a magyarnak a laska tyukhussal, s nincs is a paraszt ember sokféléhez szokva, hanem azért ünnepélyes alkalmakkor kitesz magáért a szives gazdasszony.

Édesdeden s jó hosszasan folyt a beszélgetés, melyben alig vett részt az ifju Kele és Peti.

— No de ott a vége, a hol elhagyjuk. Itass fiam! fogj be, menjünk haza, — szólott Kele István.

Peti felállott az asztaltól, elővette tarisznyáját, széthuzta bő korczát, zörgött benne egy darabig, kikereste a két legcsinosabb fakoszorut s egy igen munkásan faragott nyelü, régi két garasosból kimetszett csőröge-metélőt. A fakoszorukat a két menyecskének adta, szépen megköszönve nekik a jóltartást, a csőröge-metélőt Szerepi Jánosnak nyujtotta, mondván: «Majd hasznát veszi ennek a fiatal asszony.»

— De hát kit emlegessünk meg erről a szép ajándékról? — kérdezte Szerepi Eszter.

— Oda van karczolva a nevem az egyiknek a kötőfája gombjára. A másikén három csillag van.

A kötőfa gombja épen akkora volt, mint a többi fácskáé. Nem igen nagyobb egy megymagnál.

Forgatta, forgatta a két koszorut a két menyecske. Egyszer megszólal Vida Ágnes:

— Jaj de szép kis parányi betük, mégis el lehet olvasni: «Szalontai Péter».

Kézről-kézre adták a koszorut, Szerepi Eszter azzal adta tovább:

— Ezt nem kormozzuk be, a tükör alá akasztjuk, csak a másikat használjuk ugy-e Ágnes? Hisz ugyis egy kenyéren vagyunk, egy tálból, egy vasfazékból eszünk.

Mikor Kele István kezébe került a koszoru, megjegyzette:

— Te Peti! nem etted hijában a vármegye kenyerét, irni is megtanultál. De meg soha sem hittem volna, hogy ilyen ügyes kezed van. Ebből is megélhetsz.

— Nem piszmogok én vele többet, István bátyám! rabnak való pepecselés. Én pedig nem leszek többet rab. Megszámoltam mindenről, megszenvedtem mindenért. Ha egy-két nap élésre kaphatok, megbirom a dolgot, csak egészséget adjon hozzá az isten. Soha sem kell nekem többet a másé.

— Lá é, hogy megmondtam: nem lehetett rossz ember, kiáltott föl nagy örömmel Szerepi Eszter.

— Bár soha se lettem volna! de tudom istenem, hogy nem leszek többet. Bár akkor felhagytam volna vele, mikor István bátyám azt mondta: «Kár még neked a fejedet betyárságra adni.»

— Nem leszel ember Peti, ha szavadat nem tartod — mondta erős biztató hangon Kele István, — azt mondtam én egyszer ennek a két Bakonyinak is, s most azt mondhatom nekik: emberek vagytok fiaim! áldjon meg az isten! Nem örültem jobban teljes életemben, tudom, hogy nem is lesz ilyen jó napom több.

Csak most vette észre Peti, hogy a két menyecske ugy tele tömte kalácscsal, pecsenyével a vászontarisznyát, hogy alig birták a korczát összehuzni; a nagyobb szőrtarisznyát pedig, melyben egy egész kenyér és sonka volt, hozzá kötözgették szijjával a vászontarisznyához.

Szabadkozott Peti, de a két asszony azt mondta:

— István bátyánknak a czimborája volt kend, oly szivesen adjuk, mintha annak adnánk.

— Annak nem is mernénk, annak otthon is van, az nincs rászorulva.

— De meg semmi sem ez ahhoz a gyönyörü eszközökhöz képest, ugy-e Ágnes?

— De meg tiszta szivvel adjuk, Péter bácsi! Ugy-e Eszter?

A három férfi meg egy-egy bubás bankót erőszakolt Petire; de csak akkor boldogultak vele, mikor Kele István ráparancsolt:

— Vedd el! Én is olybá veszem, mintha nekem adnák, sőt még jobban esik. Nem mégysz legalább senki házára azzal az apró cseprőséggel, hogy egy kosár buzát, vagy árpát adjon érte, a mig életre kapsz. Hanem, ha csakugyan dolgos ember akarsz lenni, majd használ vesszed annak idejében. Kerül neked, öcsém, jó gazdád, gazdasszonyod, jobb lesz az azoknak.

— Jaj de szép, de helyes beszédü egy ember! — sugta Vida Ágnes.

— Hát szakasztott olyan, a milyennek mondta ez a három ember — sugta vissza Szerepi Eszter, mig Kele István kissé megállapodott a beszédben.

— Megszorulva ugyan nem lettél volna, — folytatta Kele István, — segitettelek volna, ha ki nem mondod azt a nagy szót. Hanem áldjon meg érte az Isten, hogy kimondtad, segitsen is meg, édes öcsém! Nekem minden szavamat megfogadtad. Bizom benned, hogy a lelked szavának is birsz engedelmeskedni. De épen ezért nem segithetlek most már. A mit én adhatnék: nem igaz keresmény.

Nem birt elfojtani Kele István egy nehéz sohajtást.

Megértjük később ennek jelentését.

Az asszonyok sirtak, a három ifju ember is törölgette szemét. Peti elkomorodott, ő tisztán értette mit jelent a sohajtás. A többi csak sejtette, és mégis fájt nekik.

— Isten áldjon meg benneteket! Ne találkozzunk többet egymással. Jobb lesz ugy.

Megrázta Kele István a három fiatal férfi kezét, s kiszabaditotta magát a zokogó asszonyok közül.

Mi még találkozunk Kele Istvánnal, Petivel nem többet.

Elmondom hát itt, hogy erős igyekező, jó kereső s keresett munkás, rendes életü, becsületes ember vált belőle.

Az első aratásig már keresett egy kis pénzt, részességével meg gabonát bőven. Mihelyt a részről megszabadult, elvett egy özvegyasszonyt négy kis árvájával, a kinek semmije sem volt a rajta valón kivül, mert még a szolgálókorában

szerzett ruha- és ágynemüit is elélték azalatt a két esztendő alatt, mig nehéz beteg férjének ágya mellől dologra sem járhatott.

Birt Szalontai Peti keresni hatod magának kenyeret, ruházatot, jutott a gyermekek iskoláztatására is, mert megtakaritotta az asszony a keresményt.

Midőn késő vénségében, egy esztendővel a felesége után, elhalt a szorgalmas templomlátogató öreg Szalontai Péter, jó előre megtett végrendeletében 1000 forintot hagyott az egyháznak, szegény árvák tanitására szolgáló alaptőkéül; két édes gyermekének és a négy mostohának pedig derék házat, jó karban levő nagy darab szőlőt, s egynehány hold szántóföldet egyenlő osztályra.

XVII.

Kele Istvánné a jó előre kinyitott kapuban leste, várta férjét s midőn az a kocsiról leszállott, sirva borult mellére:

— Jaj, kedves öregem, drága szemem fénye. De nehezen vártam, csakhogy megérhettem kiszabadulásod; de nehezen telt a hosszu kinos idő, annyi sok esztendő. Könyeim hullottak reggeltől estelig, könyeim áztatták éjszaka párnámat, barázdákat mostak arczomon, s szemeim látását elhomályositák.

Ha egy-egy kőhögés félbeszakasztotta, ujra meg ujra rákezdte Kata asszony, azokkal a keresett szavakkal, azzal az éneklő hanghordozással, azzal a ringató fejcsóválgatással, melylyel a parasztasszonyok halottaikat siratgatják.

— Hagyd el, Kata, hagyd el; hosszu idő volt, az igaz, de eltelt; most már itthon vagyok.

Sokszor, az unalomig sokszor kellett ezt ismételgetni Kele Istvánnak, napok multával, hetek multával is, mert Kata asszony épen ugy nem fogyott ki a jajveszékelésből, a könyhullatásból, mint Kati korában, menyecske korában, a suttogó mézes-mázos szavakból, az epedő és gyujtó pillantásokból.

Sokszor a nyelvén volt már Kele Istvánnak, de soha sem eresztette ki száján: «te vagy az oka mindennek!» Pedig nagy erejébe került a hallgatás, annyival inkább, mert néha ugy tetszett neki, mintha csak a vén Fergedine állana előtte, a kinek azt mondta egy átkos emlékezetü órában, hogy szeme elébe ne kerüljön többet.

De nem tudta volna ezt kimondani felségének, mert ha ilyenfélére gondolt, mindjárt az a Fergedi Kati állott előtte, a ki miatt nem engedhetett áldott, jólelkü és szeretett édes anyja esedkéseinek, a ki miatt kénytelen volt annak halálos bánatot okozni, a kinek arra a kérdésére: «Szeretsz-e még István?» azonnal

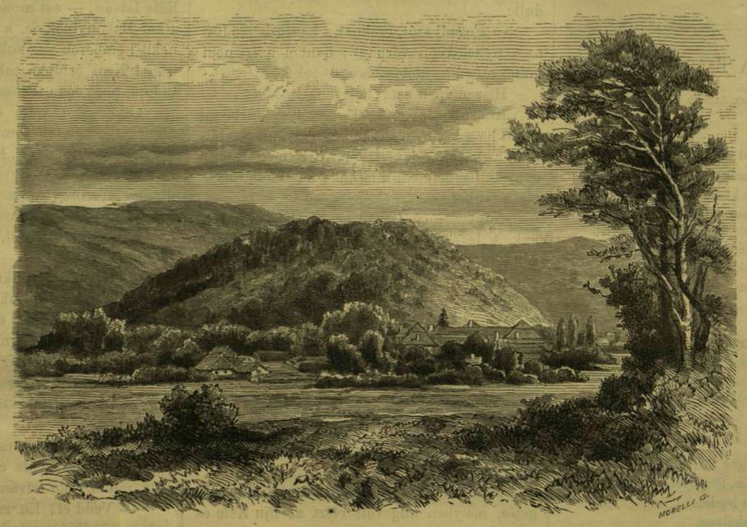

GÖRGÉNY-SZENT-IMRE. — MELKA VINCZE RAJZA.

A GÖRGÉNYI KASTÉLY. — NAGY GYÖRGY RAJZA UTÁN.

Ezt jelentette az a keserves sóhajtás, melyet Szalontai Peti megértett.

Egy darabig csak azt panaszolgatta, azt énekelgette Kata asszony, mily keserves, kinos volt a magánosság, mennyire fájt neki férje szenvedése, később arra forditgatta: milyen rossz esztendők, szük termések jártak, mennyi csapás, milyen sok kár érte őket. Hiában élt szűken, hiában vont meg magától mindent, lába kelt a pénznek, sokba került a két leánya kiházasitása is, napról-napra fogyott a vagyon; hombárban, kamarában alig cseng-leng valami, a szelemenből is lefogy a szalonna. Ezzel végezte:

— Nem magamért fáj a lelkem, kedves jó öregem, drága szememfénye; az emészt, az öl meg, hogy kendnek sem viselhetem ugy gondját, nem táplálhatom ugy, a mint óhajtanám.

— Soh'se busulj te azon anyjok! Ugy táplált engem a kasztellánusné, hogy a te konyhád bizonyosan meghizlal. Nincs nekem panaszom.

— Nincs ám, lelkem drága jó apjokom, tudom én, hogy nem akarna kend megszomoritani, inkább maga szenved.

— Nem szenvedek biz én, nem látok én szükséget anyjok. Nagyon jól van nekem igy, a mint mi élünk.

— Nem igy szeretném én. Hej csak volna miből! Nem igy viselném én az én öregemnek gondját.

— Megmondom én anyjok, hogy lesz nekem legjobb. Ugy anyjok, ha felhagysz a sopánkodással.

Ilyenkor abba is hagyta Kata asszony, csak fejét csóválgatta és sóhajtozott.

Kele István meg, ha szabadulást vehetett, ki-kiment az udvarra, s az alacsony keritésen keresztül nézegetett ki az utczára. El-elgondolgatta, hogy unalmas volt a tömlöcz is, de kinzóbb a sirdogálása ennek az asszonynak, a kit ugy szeret még most is, mint mikor első látásra megszerette; el-elgondolkodott multról, jövendőről, s kérdezte magától: mi lesz ennek a vége? s feleletül édes anyjának szava jutott eszébe: «Nem szabadulsz meg a hóhér pallosától.»

Jól esett ilyenkor, ha az utczán járókelők közül megállott valaki vele beszélgetni.

Az az ember, a ki mindig jóra kért mást, a ki azért szerette a két Bakonyit és Szerepi Jánost, mert becsületes emberek voltak, a ki azt mondta Szalontai Petinek: «most már ama nagy szó kimondása után, nem segithetlek; a mit én adhatnék, nem igaz keresmény»; ez az ember sohasem merte kimondani: «Megjobbitom magamat», mert nem tudhatta, nem kéri-e valamikor rosszra felesége, azt pedig tudta, hogy felesége kérésének ellenállani nem tud. ráhatározta magát a tolvaj-rabló életre, az addig feddhetetlen életü ifju ember.

TALPAS TÓTOK. (1. A Vágon lefelé. 2. Delelő a Duna torkolatinál. 3. Haza felé.) — FESZTY ÁRPÁD RAJZA.

Szóba is állott vele hol egyik, hol másik, leggyakrabban egy régi ismerős, Lőrincz Gyurka.

Oláh eredetü volt ez. Az apja még legénykorában szakadt az Alföldre; tolvaj, rabló juhász volt. A nép nem tudta kimondani idegen hangzásu vezetéknevét, csak Lőrincz juhásznak hivták, fiát meg Lőrincz Gyurkának.

Gyurka azon kezdte, a mit apjától tanult: lopott, rabolt. Valameddig Kele Istvánnal is volt czimboraságban, de Kele azzal adta ki az utat a szilaj, indulatos, vérengzésre hajlandó s nehezen fékezhető embernek: «Vad méh vagy te, Gyurka! nem közénk való vagy.»

Addig járogatott Gyurka beszélgetni a keritéshez, hogy egyszer Férgedi Kata, a mint kiment, hogy behivja férjét vacsorára, ott találta. «Kerüljön belől kend is» — mondá neki — «olyan unatkozott a kedves öregem, olyan rossz az éte, meg olyan álmatlan, társaságban az étel is jobban esik, s beszélgetés közben az idő is telik.»

Vacsoránál kérdezgette Keléné Gyurkától, hol van most szolgálatban?

— Nem vagyok én, Kata néni, sehol. Hat esztendeje már, hogy nem eresztenek ki a pusztára, *nem ad pásztorlevelet* a szolgabiró, azt mondja, rovott embernek nem adhat. Hát fuvarozgatok, de ebből sem élhet meg az ember. Ha jó lovam kerül, elkótyavetyélteti a szolgabiró, azt mondja, lopni járok rajta, a roszszal meg nem lehet keresni. Sajt-kofákat hurczolok vásárról vásárra, ezek meg, tudják kendtek, olcsó kocsist keresnek; alig tengethetem a vékony keresetből a verdinánczokat (gebéket), magamra alig jut valami. Hej haj! másképen volt valaha!

— Bizony mi nálunk is! sohajtotta Férgedi Kata.

— Tudnék pedig most olyan aranybányát, István bácsi! hogy tiz háznép is bú nélkül élhetne belőle.

— Hagyd el, Gyurka! Loptál, raboltál már te annyit, hogy még az unokád is ur lehetne. Hát mid van belőle?

— Más eszem van most már, benött már a fejem lágya. Az ember feje is csak ugy megérik idejére, mint a dinka-tök. Ha még egyszer egy jó fogást tehetek, fölhagyok mindennel, éldegélek takarosan a készből.

— Én nem beszéllek le, Gyurka! tudom, hogy falra hánynám a borsót. Vad méh vagy. Csak annyit mondok: ugy alszol, a hogy vaczkolsz.

Belátta Gyurka, hogy Kele Istvánnak nincs kedve az aranybánya kiaknázására; — de még csak nem is tudakozódik felőle. Elköszönt.

Keléné sokszor előhozta, ugyan mit tudhat az a Gyurka, hol lehet az a sok kincs? s nagyokat sohajtott utána.

— Nem akarom én tudni sem, hogy mit tud Gyurka? Hanem azt, a mit én tudok, megmondom neked. Akárhol van az a sok kincs, nem Gyurka tette azt oda, se nem te, se nem én; hát mi közünk hozzá? Megtanulhattam már két halálos itéletből, hogy «ne nyulj hozzá»-nak hivják a másét, te is megtanulhattad volna már, hogy ebül dől, a mi ebül gyült. Loptam, raboltam én az elégnél is többet, anyjok! mi van belőle? De minek is volna! Nem élünk már mi száz esztendeig.

— Nem, édes apjokom, tudom, hogy nem. De most kellene már öregségünkben, jobban mint eddig. Hát a jó fiamra, hát a kedves leányaimra mi marad?

— Csak átok ne maradna rájok, anyjok!

(Folytatása következik.)

AZ UTOLSÓ PROLOG.

JÓKAI MÓR-tól.

(Iratott a pápai nemzeti szinház megnyitásának ünnepére deczember 7.)

— — Bocsássatok meg a merész czimért.
Nem azt akarja ez jelenteni,
Mintha soha többé már Thaliának
Templom ne lenne fölszentelve nálunk
S az ünnepélyt egy egy daliköltemény
Jámbus lábon biczegve ne sietne
Oly élvezetdússá varázslani,
Hogy a közönség a gyönyör mia'
Azt mondja: bárcsak vége volna már!
— — Csak én nekem utolsó e prolog.

Lantom repedt már, rég a szegre vágyik.
Rozsdás lett, visszalankadt rajt a húr,
Nem resonál, csak raisonirozik . .
— De hát ne vádoljuk a hegedüt,
A muzsikusban itt a főbb hiba.
Vén már s mindennap egy nótát felejt,
Sok szép időt keresztül élt — s talán
Nagyobb része nem is volt oly igen szép.
S nagyobb baja annál, a mit felejt,
Az, a mit nem tud elfelejteni.

Volt ám müvész az én időmben is,
S müvészetéhez templom: — pajta, csür,
De a pajtába belefért Olymp.
S a vándorbot, mely bolygását vezette,
Nem koldusbot, királyi pálcza volt; —
Hóditott véle; — s hogyha a világ
Rossz volt neki, teremtett uj világot
És abban ő volt ur és fejdelem,
Az ilyen ország fejedelmei
Gyakran éheztek; — de uralkodának.

Mi minden volt e deszka templomokban;
E papirossal foltozott Olympon!
Szép, édes zengő nyelve nemzetünknek,
A költő álmait tolmácsoló.
Élő alakká váló gondolatja
Egy másik lángész alkotásiban,
A bámulatkeltő harmónia,
Mely bájosabb minden földi zenénél.
Az élőszó tündér varázslata.
Hogy azt hivők: nincs szebb szó a magyarnál.

Miket tanultunk korhadt szinpadaidról
Te rozga vándorló Thespis-szekér?
Népek történetét, a fényszakot,
S a szivrenditő nagy válságokat,
Erény próbáit, végdiadalát.
Tanultunk — hévvel, mélyen érzeni,
Lángolva, hiven, igazán szeretni.
Tanultunk hinni, hogy bün, léhaság,
Miként itt látjuk, e világban is
Porba taposva s ostorozva lesz.

Ám abban is gyönyörködött a lelkünk,
Midőn a népnek tarka életét,
Bujában, örömében hűn találva,
Elénk varázsla a honi müvészet,
Mert annak nemcsak égben a hazája;
A föld is az, s a nép költészete.
A puszták ismerős alakjai
S az egyszerü busongó népdalok,
Több szivet hóditottak a magyarhoz,
Mint minden hősi hadverők.

S kik a tündérvilágot megteremték,
A hajdani nagy szellemek,
Óh, hogy tudnám én őket elfeledni?
Minden szavuk fülembe cseng ma is,
Előttem járnak köd alakjaik. —
S ha látok szinpadot, ott jár előttem
Egy-egy ürnek hagyott fehér alak.
Innen hiányzik «ez», amonnan «ő»,
A jelmez, mint halott exuviái,
Eldobva ott a lombtárban hever.

S következik, szépen, egymás után,
Az a nehány, ki még itt révedez:
Elmult müvészi korszak veteránja.
Szerepkörét tulélt művészi nagyság. —
Megtürve még; de nem tisztelve már.
Kiket ott vár már a halotti dal,
S kimultában megrug a kritika,
Hogy mondhassa: »Kétszer halok meg itt!»
Utolsó harczosa egy küzdelemnek,
A melyre semmi szükség már e földön,

Minek már mind ez? Szép nyelv és szavallat?
Költészet és müvészi alkotás?
Közönség-szöktető unalmas eszmék!
Mulattatás: ez a müvészi czél.
Nem szellemet: szép termetet kivánunk;
Csiklandozó dalt, nem melódiát;
Bohóskodást: szójáték czifraságát,
Routint. — Minek nekünk az óriások?
Minek jellem? elég most a divat.
Eszmét pótol — a dekoráczió.

Erényt — elég, ha a pap prédikál, —
A könnyü erkölcs a szinpad tana,
Jöjj megtanulni, mily édes a bün?
Milyen bohóság hűnek megmaradni?
Nőcsábitás — mindennapi kenyér.
Ki a szerelmet komolyan veszi,
Az a nevetséget fokozza csak.
A kit megcsaltak, az megérdemelte,
Mert ő se volt jobb, mint a megcsaló.
Ma te nevess, holnap rajtad nevetnek.

Épülhet itt, kinek szive fogékony. —
Históriát tanit — a szép Heléna.
Mythoszt — derék Orpheus a pokolban,
Strategiát — Herzogin von Gerolstein,
S az aesthesisból leczkét ád — Pipacs.
Most már nem is becsületes darab
Hol a menyasszony az oltár elől
Meg nem szökik az első levonásban.
Mig végre minden versenytárs elől
Elnyeri a koszorut szép Nana.

Hanem azért még épitsz templomot
Te jó közönség magyar Thaliának.
S a megnyitás magasztos ünnepére
Fellelkesülten jössz és hivogatsz.
— Elkezdi Hymnusz, Szózat *és* görög tüz:
Fehér, veres, zöldszinü, nemzeti.
Aztán előáll a lantpengető
S elmond sokat, mit ő se — más se hisz.
Azzal elhordja szépen sátorát —
S jön a Bohózat — s az itthon marad.

«Te» láttad azt az elmult szép, dicső kort,
Oh Pápa város népe, hajdanán.
Öreg művészek most is emlegetnek,
Mily napmeleggel ébresztéd csiráit
Mi sarjadó magyar művészetünknek.
Nem pihenője: otthona valál.
A szinművész, miként a napraforgó,
Bár merre járt, te Hozzád visszafordult.
A két hazában ugy, miként Te Nálad
Nem volt megértve, nem volt ugy szeretve.

Ezért vettem le még egyszer, utolszor
Rossz kobzomat: hogy ünnepélyeden
E búskomornak született prologot,
Mint utolsómat elkesergni jöjjek.
— Hiszem, hogy a te diszes csarnokod
Azzá lesz, a mivé emelni szántad;
Nemes müvészet fészke, a miben
Uj nemzedék megihlett sarjadékát,
Hő honszerelm s aranytisztitó izlés
Méltó utódokká neveli föl.

Hiszem, hogy a Te diszes csarnokod
Lesz menhelye azoknak a dicsőknek,
A kik inkább választják a nemes
Koldusbotot és a babérfüzért,
Miként a thyrsust s szőlőkoszorut,
Hiszem, hogy a ledér divatművészet
Fattyu szülötteit nem ápolod —
Soká. — Olympnak magas Isteni
Oltalmazzák meg uj szentélyedet,
S a honszeretet tartsa fenn sokáig!

S most már hadd függjön lantom a fűzágon
Hozzája méltó fán, örök időkig,
— Fényes nagy palotákhoz fényesebb
Dalos kell. Én nem tudok már örülni.
— — Hanem ha még egyszer egy deszkapajtá

Valahol összeütnek, zsupfödéllel,
Gyékén szinfallal, ponyva függönyökkel
S azt mondják: ez a honi dráma háza, —
Akkor leveszem még a lantomat
S ahhoz elmondom még a megnyitó szót.

LEVELEK PEKINGBŐL.*

(Hogy védik magokat a khinaiak a szunyogok ellen. Utczai élet. A császári palota. Magyar gyufa Pekingben. A tengerészeti vámszolgálat, 2500 hivatalnokkal.)

Augusztus 2.

A hőség, mi az idén valóban kiállhatatlan volt, kezd már engedni. Szép hüvös éjszakáink vannak, s az embernek lehetséges az alvás, noha folyton takaró nélkül. Hanem a szunyogok ugyancsak zajongnak az ágy körül; azt hiszem, szunyogháló nélkül az embert reggelre agyon szurkálnák. Ez okból azután a khinaiak is befödik háló-padjaikat valami ritka szövetü függönynyel. A szegénysorsuak, mint kódorgók, koldusok, stb. nyáron által egész mezetlen járkálnak az utczán, s oly módon segitenek magukon, hogy alkonyatkor nagy tüzet raknak, s annak lángjainál testüket megpörkölik, mi által azt az előnyt érik el, hogy az égett bőr kellemetlen szagot idézve maga körül — tőlük mindennemü férgek megfutamodnak. Nemde furfangos emberek a khinaiak, még ha koldusok is.

Szeptember 30.

Most már télnek nézünk elé, mely itt nagyon kemény hideggel jár. Deczember végével a tenger is befagy, még pedig nagy messzeségben, és csak is márczius hóban olvad fel. Ez az ázsiai éghajlat különczségének tudható be, mert Peking épen nem fekszik oly nagyon északnak, sőt, ha nem csalatkozom, Nápolylyal van egy szélességben. Addig is tehát a mig a fagyok bekövetkeznek, s az ember korcsolyázásban találhat némi szórakozást, — most leginkább a lovaglás van divatban. Persze vannak magán és társas kilovaglások, mik addig, a mig az ember Pekingből a szabadba nem jut, nem valami mulatságosak. Rosszul tartott, büzös, sikamlós utczákon kell az embernek végig lovagolni; a mi pedig a sürgést-forgást, az utczákon a tolongást, öszvéres fogatok és terhes kocsik ide s oda dübörgését illeti, — Khina fővárosa is felér Európa akármelyik világ-városával. Ezekkel csak azt akarom mondani, hogy a lovas embernek ugyan csak maga elé kell nézni, ha valami kellemetlen összeütközésnek elejét akarja venni. Hogy pedig a tárgyra jussak, a miért tulajdonkép a lovaglást felhoztam: tegnap délután a császári palota elé jutottam lóháton, s daczára annak, hogy Khinában — hosszas tartózkodásom folytán — már mitsem találok ujnak, bizonyos érdekkel néztem körül. Maga a palota nem valami impozáns külsejü. Magas, vörösre festett kőfalnál, s a gondosan zárva tartott, kemény fából készült poros kapunál bizony nem lehet többet látni.

A kapu előtt van egy négyszögü, fehér márványnyal kövezett tér, hol naponként bizonyos számu szegények gyülnek össze, hogy ott egy csésze szabad rizst költhessenek el. Ács orognak ott aztán mindenféle árusok, éktelen kurjongatással kinálva portékaikat.

Ezeknek szemlélésébe voltam elmerülve, mikor figyelmem egy gyufa-árus asztalára irányult. Közelebb szemügyre véve az oda rakott csomagokat, dobozokat, azokon *magyar* feliratot olvastam. Közönséges kerek paklik voltak, az ismeretes három szinü (piros, fehér, zöld) gyufákkal. A khinaiak nagy kedvben tartják, mert akármihez dörzsölve is lángra lobbannak. Leginkább pedig az mulattatott, hogy a khinai, ki épen egy pakli gyufát vásárolt, mielőtt a portéka árát kifizette volna, a gyufákat szálanként megolvasta. Az olyan pakli, a melyben a legtöbb gyufa van, a legnagyobb kedveltséggel bir. Nagy megelégedésemre szolgált már az is, hogy ily messze keleten honi ipar-czikket pillanthattam meg.

Október 7.

Az ichangi kereskedelem gyarapodásáról irott, mult évre szóló munkám még eddig csak próbamutatványként jelent meg nyomtatásban.

* Faragó Ödön e sorait, mint az eddigieket is, édes atyjához irott magán leveleiből közöljük, melyeket kérésünkre Faragó Gábor ur lapunknak átengedni szives volt. — *Szerk.*

Mihelyt az egész mű — már t. i. a többi kikötők jelentései is — együtt lesz, kapok belőle nehány tiszteletpéldányt s küldök ezekből haza is.

A jelen évre szóló tiszti névsorozat szerint a khinai császári tengerészeti vámszolgálatnál összesen vagyunk mintegy *2500*-an; annak csak mintegy ötöd része *(504)* fehér ember, a többi mind khinai. Ez 504 czivilizált ember nemzetiségre nézve igy oszlik föl: angol 302, amerikai 48, német 48, franczia 30, dán 16, svéd 11, osztrák 8, portugalli 8, olasz 6, belga 6, orosz 5, spanyol 5, hollandia 4, svájczi 3, norvégiai 3, *magyar egy*, t. i. saját magam. Volt egy görög is, de ez amerikai honpolgárrá lett. Persze mindezen államok az általok Khinában üzött kereskedelemhez mért arányban képviseltetnek. Szegény hazánk ugyancsak gyéren van képviselve; de remélem, haza utazásom előtt meghatalmazást nyerhetek a khinai kormánytól, hogy egy pár jeles képzettségü fiatal magyar honfitársat a khinai szolgálatba fölvehessek.

Nem lesz tán érdektelen, ha fölsorolom, hogy ez ötszázan felüli tömeg mikép van foglalkoztatva:

I. *Pénzügyi osztály:* A) *Belső tiszti létszám* (I. Revenue Department: 1°. In door-Staff): 1. főfelügyelő, 26 igazgató, 13 aligazgató, 20 első osztályu assistens, 20 másodoszt. assistens, 20 harmadoszt. assistens, 35 negyedoszt. assistens, 8 alárendelt hivataltiszt, 17 postatiszt, 1 nyomda-felügyelő, 2 nyomdász, 1 bányásmérnök, 2 gáz-mérnök; 1 táviró mérnök, 23 orvostiszt. — B) *Külső tiszti létszám* (2° Out-door): 20 rakparti-felügyelő és kikötő-parancsnok, 12 al-rakpart felügyelő, 5 dereglye-hadnagy, 5 főszállitmány-vizsgáló, 20 szállitmányvizsgáló, 41 alszállitmány-vizsgáló, 19 első osztályu pénzügyőr, 32 másodoszt. pénzügyőr, 32 harmadoszt. pénzügyőr, 32 próba-évet szolgáló pénzügyőr. — C) *Tengerparti czirkáló hadihajók tiszti létszáma* (3° Coast-Staff): 4 hajóparancsnok, 3 főtiszt, 3 másodtiszt, 1 harmadtiszt, 3 főügyész, 5 másodgépész, 1 harmadgépész, 4 ágyuparancsnok.

II. *Tengerészeti osztály:* A) *Mérnöki kar.* (II. Marine Department: 1° Enginseere): 1 főmérnök, 2 almérnök, 3 művezető. B) *Kikötői felügyelőség.* (2° Harbrurs): 1 partfelügyelő, 4 hajóelhelyező tiszt, 3 jelző tiszt, 6 folyami rendőr. — C) *Partvilágitási müosztály.* (3° Coasti): 9 világító hajótiszt, 40 világító toronytiszt.

Mindegyik osztályhoz persze számos khinai tisztviselő van beosztva; de ezek mindenütt alárendelt szerepet játszanak.

NUMA ROUMESTAN.

Daudet Alfonz regénye.

II.

Valmajour.

Az országgyülési szünet lejártával a képviselőnek ismét vissza kelle térni Párisba. Numa családját is magával vitte.

A Cordoue-halom felé mentek, melynek tövében Valmajourék laktak, nemzedékről nemzedékre tamburás és népzenész család, mintegy ujkori troubadourok, kik ősnemes vérből származtak.

Aps városától a Cordoue-halomig csak két órai járás, kivált ha szél előtt halad az ember. A kocsi, melybe két vén pára volt fogva, szinte magától haladt, mert mistral (déli szél) tolta, megzötyögtetve, mártogatva s behorpasztva vagy vitorlaként kiduzzasztva bőrernyőjét. Itt a szél nem süvöltött ugy, mint a gátfalak körül vagy a bolthajtások alatt, hanem szabadon, akadálytalanul rohant végig a mérhetetlen, hullámzatos rónán, melynek egy-egy félreeső parasztháza, majorsága olyná tünt föl, mintha egy vihar által szerteszórt városnak volna a darabja; füst gyanánt száguldott tova az égen, rohanó ködként a magaszáru gabona, az olajfaültetvények fölött, melyeknek ezüst levelei pillangók módjára táncoltak tőle s hatalmas forgatagai, melyek szőke gomolyokban emelték föl a kerekek alatt csikorgó port, meghajlitották a sürü cziprusok sorfalát, a hosszu, susogó levelü spanyol nádat, mely ugy tünt föl, mint valami friss patak az ut szélén.

Emberrel nem igen sokkal találkoztak. Itt-ott jött elébök egy társzekér a kőbányák felől, óriási terméskövekkel megrakva, melyek kápráztatók voltak a napfényben; vagy egy öreg asszony, Ville-des-Beaux felől, hatalmas nyaláb szagos fü alatt görnyedezve, vagy egy kolduló barát, daróczcsuklyában, hátán tarisznyával, övén olvasóval, kemény koponyával, mely izzadt és ugy fénylett, mint a folyamfenéki kavics; vagy egy Sainte-Baumeból vagy Notre-Dame-de-Lumière ből hazatérő bucsu-sereg, egész kocsiderékra való asszony és leány, ünneplőben, ragyogó fekete szemekkel, bóbitás fejdiszszel, libegő pántlikákkal. És a mistral mindezt a terhes munkát, a nyomoruságot, a babonásságot az egészség és vidorság lehével özönlé át, el-elkapva s megrázva futtában a szekeresek «gyiahó!»-ját, az állatok csengetyüinek hangját, a szerzetes danáját, a bucsusok éleshangu énekét és a népdal hangjait, melyre Roumestan, felhevülve a szülőföld legétől, teli torokkal és szinpadi taglejtéssel rágyujtott, hogy csak ugy harsogott:

Provence édes napsugára,
Mistral vig czimborája . . .

S nekihevülve s megfeledkezve arról, hogy publikuma sincs, néhány vidéki pohárköszöntőből vagy akadémiai szónoklatból vett frázis után beleindult amaz elmés és ragyogó rögtönzések egyikébe, melyek igazi utódjává tevék őt az ékesszavu provencei hegedősöknek.

— Ahol van Valmajour, ni! — mondá egyszerre a kocsis, — előrehajolva, hogy ostora hegyével rámutasson a halomra.

Letértek volt az országutról s egy kanyargó ösvényen haladtak, mely a Cordoue-halom oldalán kigyózott fölfelé; keskeny, sikamlós ut volt ez, buja levendula-tövekkel ellepve, melyekből a kerék minden fordulása bódító illatot sajtolt ki. A halom félmagasságában, egy fensikon, egy barna, csonka torony aljában terült el a majorság. Itt laktak a Valmajourok apáról-fiura, évek és évek óta, az egykori várkastély helyén, melynek a neve rájok maradt. S ki tudja, nem-e a Valmajour herczegektől, a Provencei grófok családjának rokonaitól származtak-e e parasztok? Ez a Roumestan által meggondolatlanul kimondott föltevés nagyon megtetszett Hortense-nak, ki ebben magyarázatát találta a tamburinos igazán nemesi magatartásának. A Valmajour név nagyon el volt terjedve a környéken; voltak alszegi Valmajourok és felszegi Valmajourok, a szerint, a mint a völgyben, vagy a hegyen laktak.

S a mint haladtak, az uttól nem messze megpillantották Audiberte nénit, a tilinkós Valmajour nagynénjét, egy parasztasszonyt, ki fűzfavesszőket fonogatott a selyemhernyók számára.

Numa megállitotta a kocsit, megszólitotta a nőt s felajánlta, hogy meglátogatják Valmajourt otthonában. Audiberte készséggel fogadta a megtiszteltetést s letérve az utról, csakhamar ott voltak.

Valmajour nem volt honn, de nem sokára haza jött, apjával, az öreg Valmajour Audibertrel, a ki szintén nagyra vette a hirneves és népszerü képviselő látogatását. Numa szerette volna még egyszer hallani a falusi müvész megható játékát. Az öregnek hizelgett, hogy fia muzsikájára ily sokat adnak. A maga idejében ő is muzsikás volt, ő is nyert díjakat. De Audiberte némi mihaszna dolognak s valódi naplopásnak tartotta az egészet.

Numa azonban, szokása szerint, csak ütötte a vasat.

— Csak jöjjön el Párisba, — mondá. — Fogadok, hogy ott eleget kereshet a tilinkójával.

A jámbor nőszemély hitetlenül rázta fejét, a mire aztán Roumestán elkezdte neki magyarázgatni, hogy mi az a Páris szeszélyeskedése, s milyen busásan fizet. Elbeszélte a Mathurin apó, a csimpolyás egykori sikereit a «Rekettye» táncznelyiségében. Pedig mekkora a különbség a durva, rikoltozó, eszkimó-táncoltató bretagnei duda és provencei tamburin közt, a mely olyan könnyed, olyan finom! . . . Hiszen a hány párisi nő, mind bolondulna utána s erőnek erejével járná a farandolet! . . . Hortense szinten tüzbe jött s ő is mondott egyet mást, mialatt Valmajour tétován mosolygott s hetyke legénykedéssel sodorgatta barna bajuszát.

— No de hát mit gondol, mennyit kereshetne ugy össze-vissza a muzsikálásával? — kérdé Audiberte.

Roumestan gondolkozott kissé ... Egész pontossággal még nem mondhatja... Százötven, kétszáz frankot...

— Hónaponkint? — kérdé az apa lelkesülten.

— Dehogy!... Naponkint!...

A három paraszt megrezzent s azután egymásra nézett. Másról, mint «moussu» Numáról, a képviselőről és megyei tanácsosról, azt hitték volna, hogy bolondozik. De ha ő mondja, akkor van a dologban valami ... Naponkint kétszáz frank ... ördögadtát!... A tamburinos már ráállott volna. De a nénje, az okosabbik, azt szerette volna, hogy adjon erről nekik Roumestan irást, s nyugodtan, lesütött szemmel, nehogy a kapzsiság szikrázása elárulja, képmutató hangon alkudozott... «Mert hát, Valmajourra nagy szükség van a háznál — nagy ám! Ő vezeti a gazdaságot, dolgozik, miveli a szőlőt, mert az öregnek már nincs ahoz való ereje. Mit csinálnak, ha elmegy?.. Meg ő maga, egyedül abban a Párisban? Halálra epesztené magát, bizony.... Meg aztán a pénzével, azzal a napi kétszáz frankkal, mit csinálna abban a nagy bolond városban?..» S kávájához támaszkodva, melynek vad fügével befuttatott ives rácsozata gyöngyörüen foglalá be nyulánk termetét, napbarnitotta arczát. A mint ott állott, meztelen karokkal, födetlen mellel, poros dolgozó-gunyájában, még büszkébb, nemesebb külsejü volt, mint az arenában, a hol vasárnapi öltözéke szinpadias mázzal vonta volt be. S a kezdetleges hangszer régi dallamai, melyeket a szép táj csöndje és magánya költőivé tett, fölébresztve az aranyfényben fürdő romokat kő-álmaikból, csalogányokként repültek a fenséges lankák fölött, melyeket levendula, buzakalász, szőlőtőke, széleslevelü eperfa boritott, hosszabbra-hosszabbra nyujtva világosodó árnyaikat. A szél elült. A leáldozó nap a hegyek ibolyaszin gerinczén ragyogott, a sziklák üregeibe csillamló porphyr-tavakat, olvasztott aranyfolyamokat öntve, mig az egész tájon hullámozva rezgett a fény, mint egy lángoló lant felajzott hurjai, melyekhez a tücskök szüneteln zenéje és a tamburin pörgése a kiséretet látszott képezni.

Hortense némán, elradtatva ült az ódon torony mellvédjén, egy kis oszlop csonkjához támaszkodva, mely mögött egy csenevész grá-

NUMA ROUMESTAN. — VALMAJOUR A HÁZ ELŐTT JÁTSZOTT, EGY ÖREG KUT KÁVÁJÁHOZ TÁMASZKODVA.

hangja érdes lett, a mint erről a pénzről beszélt, a melyet nem ő fog őrizni s nem zárhat el a tiőkja legfenekére.

— Hát jöjjenek el Párisba vele együtt! mondá Roumestan.

— Hát a ház?

— Adják bérbe, vagy adják el.... Ha visszajönnek, majd vehetnek szebbet is.

Megállott, mert Hortense aggódva nézett rá. Bántani kezdte a lelkiismeret, hogy fölzavarja e derék emberek nyugalmát.

— Különben a pénz nem minden az életben... Magok igy is boldogok.

Audiberte élénken közbevágott.

— Oh! dehogy boldogok.... Keserves élet biz ez! Nem ugy van már, mint régen... Nyuzni kell magát az embernek a napon, dolgozni, mint a jószágnak.... Hiszen néz rájok egy kis örökség Puyfourcat bátyjoktól, a ki harmincz év óta ezredeskedik Algériában, de az az Algéria olyan messze van, Afrikában... S hogy ismét feltüzelje Numát, a kit kissé lehütött, kedveskedő, éneklő hangon hizelegve mondá öccsének:

— Ni, Valmajour, nem fujnál el egy nótát a szép kisasszony kedvéért?

Heh, ravasz macskája, nem csalódott! A verőpálcza első ütésére, az első gyöngyöző hangfutamra, Roumestan ismét megrészegedett. Valmajour a ház előtt játszott, egy öreg kut nátfa rejtőzködött. Regényes fejecskéje elkalandozott a mondák világába, melyeket utközben fölszedett. Az ódon várkastély kikelt romjaiból, tornyai fölnyultak, kapui kikerekedtek, ives ablakai megteltek hosszu, derékba öltözött, fehér arczu szépekkel, kiket a nagy hőség nem barnitott meg. Ő is herczegkisasszony lett, a Szépek családjából, szép bibliás hangzásu névvel, s herczegfi volt a muzsikus is, a Valmajourok utolsó sarjadéka, pórruhába öltözve. «Elvégződvén pediglen a dal», mint a régi szerelmi krónikák mondanák, letört feje fölött egy *gránát*-galyat, melyen rajt csüngött bibor-színü nehéz virága, s jutalomképen odaadá a szép lantosnak, ki udvariasan beletüzé tamburinja szijjába.

EGYVELEG.

* **Tiz krokodilt** kapott nemrég Bert Pál, a jelenlegi franczia közoktatásügyi miniszter, Egyiptomból. A krokodilokat a Jardin des Plantesba helyezték el, de megérkezésök óta nem esznek s öt már elpusztult. Bert kettőt felbonczolt és segédei husát meg is ették, igen jónak találták, hasonló izü volt a lazacz husához, de erős izmokkal; a legjobb falatot a fark képezte. A krokodil koponyája feltünően kemény s Bert szerint ez állatoknak alig van értelmök. Böndőikben még igen sok meg nem emésztett, a Nilusban élő halakat találtak.

* **A perzsa sah** nemrég az egész udvar jelenlétében veszélyes operációnak vetette alá magát: fogát huzatta ki. Az operáczió sikerült, legalább pénzügyileg, mivel hű alattvalói «örömteljes ajándékul» egy nap alatt 3000 aranyat küldtek a sahnak. Az európai fogorvos az operációért 100 aranyat kapott.

* **Akaratlan medvevadászat.** Az indiai alkirály nemrég Simla közelében fáczánvadászatra rándult ki s ez alkalommal mindenki csodálkozására egy medvét is lőtt, mely állat e környéken régóta ismeretlen volt. Később kisült, hogy e medve egy más társával Simlából szökött meg egy állatsereglet-tulajdonostól.

* **Majomtanu** szerepelt közelebb Indiában Sattarában egy gyilkossági pernél. Egy szegény vándorkomédiásnak öt majma és egy kecskéje volt. Egy falu közelében rablók mindannyit lemészárolták, csak egyik majom menekült el egy közel levő fára, honnan figyelemmel kisérte, mig társait és megölt urát eltemették. Midőn a gyilkosok eltávoztak, a majom a szomszéd faluba ment s különböző jelekkel kicsalta az embereket az eltemetés helyére. A gyilkosságot fölfedezték, most a gyilkosokat üldözik s esetleg a majommal szembesiteni fogják.

* **A legnagyobb gyapotszállitmány,** melyet eddig a Mississippi-gőzösökre fölraktak, ez évben volt a «Henry Frank»-on. Midőn e gőzös Memphisből kiindult, 2596 csomag volt rajta, később azonban még sokat adtak fel rá, ugy hogy New-Orleansba érve 9226 préselt gyapotcsomag volt rajta s azonkivül még 2652 zsák gyapotmagvakkal és más tárgyakkal. Az óriási hajó kerekei 7 lábnyira sülyedtek a vizbe s lassan fordultak, mig a gép egy percz alatt csak 8-szor fordult. A hajó 285 láb hosszu, 52 láb széles s 2600 tonna teherre van készitve. A gyapotkereskedés nagy jelentőségét és gyors fejlődését mutatja, hogy mig 1748-ban Charlestonból 7, 1764-ben New-Yorkból 8 és 1770-ben ugyaninnen három csomag gyapotot szállitottak, ma a gyapotkivitel az Egyesült-Államokból évenkint legalább 5 milló csomagra megy.

* **Gombanövésü város** alakult a nyáron Dakota állam ezüsttermő vidékén, nem messze Deadwoodtól. Augusztus közepén egy pár bányász összeállott, elkészitette a város tervét, kijegyezte a háztelkeket, megállapitotta a kormányzás formáit s az uj helyet «West Virginia City»-nek nevezte el. 84 óra alatt a városnak már ezer lakosa lett s ezek szükségletéről 9 korcsma gondoskodott, sőt a harmadik nap már farao-bank is létezett. Negyednap jelent meg az első napi lap. Egy hét alatt ötven épület készült el s egy háztelekért már ezer forintot fizettek.

* **A jeruzsálemi prot. püspök,** dr. Barclay József, kit 1876-ban az angol királynő nevezett ki, meghalt. Utódjának kinevezése most a német császár jogához tartozik.

* **Schliemann** ismét visszatért a trójai ásatásokhoz. A porta engedélyt adott neki, hogy Hissarlik környékén két évon át tehessen kutatásokat.

GÖRGÉNY.

A «Mocsár» tágas fennsikján lehervasztotta a cserfákról a lombot az ősz, de rügy fakad a megaszott levél tövében; fiatal ültetvények hosszu sorai nőnek a jól mivelt talajon; messziről a havas takaró fehérjéből kizöldül élénk szinével a fenyő, mely belopja magát a bükkösbe, hogy tul az oldalokon már ő foglalja el a tért; az égerbokros lapályon zakatolva futnak a havasi patakok s a Görgény vize; a rakkotya fűz fehér piczuskái messze kiáltanak a csendes tájon; csupa élet, merre a szem lát, bárha a nyugalomra hivó ősz köntösébe öltöztetve is — s mégis fa, hegy, völgy, patak, minden a mult időre emlékeztet itt.

Ott a Mocsáron a roppant, sok százados cserfák szörnyü ágbogaikkal, mohos törzseikkel látták még az erdélyi fejedelmeket is vadászgatni; a hóval takart hegyek között, a szük völgyekben riadoztak az öreg Rákóczi kopóinak csaholása nyomába a kürtök, ropogtak a puskák; a Görgény pataka mellett egy téglarom valaha vidám szót halló vadászlak falát képezte s a csendes falu fölött az a magára emelkedő domb tetején egy kápolna maradványaival s néhány csonka faldarabbal ágyuk rombolását szenvedte öreg testén.

Ott felejtette Görgényt mindenki, hogy pusztuljon; erdeit, hogy csak a vadak hangja s a favágók fejszecsapása visszhangozzék benne; kastélyát, hogy omlassza az idő, s elfelejtett a dombtetőn épült vár történetéről beszélni még a história is. Alig lehetett olvasni eddig valamit arról, hogy az a dióhéjnyi lovagváracska hónapokon át állott ostromot a mult század elején, hogy bástyáit, házait pusztitó gránát szakgatta izre-porrá, hogy csigautját s épületeinek maradványát a győző hadvezér romboltatta le a földig, miután ezernyi jó harczosának élete árán birtokába jutott.

A csendes völgyben elterülő faluban kétezernyi ember él. Fele jó székely, s fele oláh. Házaik tiszták, jó módra vallóan épültek, négy templomában imádkoznak s négy iskolájában tanitanak Olykor valamelyik erdélyi főur hajtatta meg a vadban bő hegyeket, egy-egy kicsi társaság szekerezett föl, hogy lássa a havasos tájat, vagy a dombtetőn porló vár időviselt falmaradványait, — de országul alig emlékeztek rá, hogy létezik egy darab föld is, a melyet Görgénynek neveznek.

Ez őszön a magyar királyfi fordította rá ismét a közfigyelmet, ki vadászni jött az erdélyi fejedelmek egykori vadásztanyájára.

A «Mocsár» egy tágas fennsik, melyen Régen felől visz az ut Görgénybe. Széleit egyfelől a rengeteg erdőkkel tele hegyek ölelik, másfelől egy szük, mély völgyecske határolja, melyben apró kis oláh falvak látszanak. Ez a fennsik a legrégibb vadászterület. Az erdélyi fejedelmek a Mocsárban s a szélén fölvonuló szük völgyben hajtattak nagy és kis vadra egyaránt legtöbbet, s ma is e helyet tartja a görgényi vadász leggazdagabbnak. A «Mocsár»-ról ereszkedünk be abba a hegyoldalaktól közbefogott dióhéjba, hol Görgény-Szent-Imre van, Görgény s tövében közvetlenül van a kastély, hol a trónörökös pár lakott.

AZ ÖREG VASZIL, A GÖRGÉNYI MEDVEVADÁSZ. — MELKA VINCZE RAJZA.

Öreg Rákóczi fejedelem épitette a palotát s kertjében nehány óriásira nőtt cserfa, itt-ott megrongált ködarabok (kifaragott sánczél, kősujtással rakott széles mell) még az ő korából maradtak. Homlokzata előtt tágas udvar beépitve istálókkal és cselédlakásokkal s baloldalán egy parányi kápolnácska. A jobb oldalon voltak a trónörökös pár lakosztályai, közepén a Pálffy grófnéé s balfelén a vendégeké és a főerdészé. Alant a cselédszobák. A jobb oldalon, hol az utolsó négy ablak látszik, volt a nagy terem, hol esténkint a vadászat után gyült össze az egész társaság, hogy vidám beszélgetésben töltse az időt.

Azt mondhatnám inkább, hogy Stefánia, főherczegasszony lakott a kastélyban, mert a trónörökös és a vadásztársaság felette kevés időt töltött benne az ott-tartózkodás alatt. Hajnalban szóltak a kürtök s kocsin hajtattak ki a férfiak a fancsali vadászlakhoz, mely egy jó óránnyira van a görgényi kastélytól s csak estére tértek vissza. Itt közvetlenül a havasok lábánál folyt a vadászat s a görgényi vadászok azt tartották, hogy az első három napi sikertelen hajtásnak épen az volt az oka, hogy nem a «Mocsár»-ban kezdték, hol nagy idő óta van lakása a medvének.

A főherczegasszony otthon ült; a kastélyban és környékén járt-kelt, mulatott folyton... Régi omladékával a várdomb, öreg fáival a várkert; a tó, partján az összenőtt, lonczczal egybefüzött égerbokrokkal; a széles tornáczok; omló fatörzsből formált ülőhelyek; az udvar, melynek csengő zaj helyett a némán suhanó idő lett hallgatag ura — épen olyan költői kedélyü nőnek való helyek, mint a trónörökös asszony. A ki gyönyörködni tud mindenben, észrevesz mindent s lelkének költészete által megérti, mit omló fal, pusztuló fatörzs beszél a mult időkről.

A mult idők ... Ha Görgényt látja az ember, ha szól róla: a mult idők emléke ugy megveszi az eszét, hogy akaratlanul is minden nyomon visszatérül a gondolata a rég letünt napokra, melyeken immár két század köde borong. Hogy hát valami olyanról is irjunk, a mi nem régi, Melka V. rajza után az öreg *Vaszil*nak, a medvevadásznak képét mutatjuk be, a ki ma is él. Egész családja medveölő Vaszilnak, az volt az apja, nagyapja, azok a testvérei s azok lesznek a fiai. Alig van a Görgény előnevü falvakban lakos, a ki ne lett volna szemben medvével s sok él, ki pusztitott is el ebből a hatalmas állatból egyet-kettőt, de az öreg Vaszil tekintély még Görgényben is. Egycsövü régi puskája van s kimegy olykor egyedül is barangolni a havasba s szeme közé néz a maczkónak. Rendkivül nagy s izmos, hatalmas alak, a ki ha birokra kerül az állattal, ugy is győzi. Roppant üstöke elől bozontos, éles fekete volt nehány évvel ezelőtt, s a mint beszélik, az a maroknyi ott a homloka fölött viaskodás közben őszült meg nehány percz alatt. Olyan pillanatokat élt át egy éjjel, melyek mindegyike egy-egy évvel ér föl, összeölelkezve egy roppant nagy állattal.

Egyébiránt Vaszil e kalandja nem is hallatlanul ritka azon a tájon. Nem sok éve annak, hogy az öreg Teleki Samu gróf, ki szintén hires medvevadász, azt tette meg, hogy mikor puskájából kilőtte a töltést s a medve fölemelkedve rontott reá — egyetlen iszonyu fogással megkapta az állat két fülét s kimeresztett karral tartotta a vadat a levegőben addig, mig a vadász beleverte a kést.. Nos? öt ilyen percz bizony felér annyi évtizeddel.

Vaszil izmos, de nem idomtalan alak. Széles válla, erős lábszárcsontjai s kissé hosszu, de felette hatalmas karjai vannak. Arcza mogorva tekintetü, de nem visszataszitó, minden vonásán ott ül az erő. Azok közé az őseredeti tisztaságban megmaradt arczok közé tartozik, milyeneket csak e havasos vidéken lehet látni,

melynek asszonya mind annyi irott kép, férfia annyi tanulmányfőnek való minta.

A trónörökös asszony nem egyet rajzolt is le közülök.

P. I.

A TALPAS TÓTOK.

Szegény Janók, sorsuk már ő nekik, hogy kevés keresményért sokat dolgozzanak.

A regényes felvidéknek lombtakarta erdős csúcsain, visszhangozó bérczek, sziklás hegykatlanok között, a hol a fenyőfa felhőt támogat, s a hol már nem terem egyéb, mint zab, árpa, krumpli, ott születnek a mi tótjaink.

Az erdők sürü lombján áttört napsugár élesen törik meg a fejszék csillámló fokán, a sziklatő messze veri vissza a munkás fejszék csattogását s az izzadó favágók egyhangu, hol borongó, hol vig dalát.

Mert vig dala is van a szegénynek, az megvigasztalja.

Szegény, mint a templom egere, szapora, mint a házi nyul. Kora tavasztól késő öszig kinn van az erdőn számos családjával együtt, döntögeti a szálas fenyőt — talpnak, deszkának való fát, — visszi messze határra, fáradva küzd és dolgozik hangyaszorgalommal, egész éven át, nem ugy mint mi nagypipáju magyarok, s még sem keres meg többet, mint a mennyibe egy alföldi névnap kerül.

Az erdők vizmosása az ő csatornájuk, abba taszitják a ledöntött fát, s az áldott hegyi viz leviszi nekik a völgybe, ott azután talpba verik, deszkát fürészelnek belőle, zsindelynek faragják, s a Vágra hengeritik. Hogy örülnek neki a szegények, pedig még ez eddig csak a fele munka, még a java vesződség hátra van: a leszállitás.

Ha fárasztó is a favágás, faragás, könnyűnek tetszik az nekik otthon, mert hisz gyerekestől, feleségestől vannak künn az erdőn, és a szegény tót szereti a családját s az ő szive is tud melegen koczogni.

És most utra kelni, itt hagyni hónapokra eltartó időre a sok kis Petrót, Vendelkót, Janót (azt hiszem, több névig nem terjed a tót kalendáriom), a kevésbbé karcsu, mint inkább érzékeny Ancsát, Mariankát, a kik bizony föleszik azt az egy pár verem krumplit meg a zsiradékot, mire a családfők, remélhetőleg tele tüszővel, haza kerülnek, — nagyon keserves.

Ha készen áll a talp az indulásra, meg-[illegible]kva erősen deszkával avagy zsindelylyel, imádkoznak szeliden, bepálinkáznak erősen, s aztán, isten nevében viszi őket a Vág puha hulláma lefelé, a csendes nyári estén, a mikor ezer kis csillag képe reng tündöklik a Dunán, sokan elnézik gyönyörködve, mint usznak a vizen a pásztortüzek, mint tükröződik a láng nyelve ugrándozva a habon, néha tiz—husz, több is, egymásután. Milyen regényes, milyen misztikus a kékes éjszakában uszó lángcsoport, e sok meleg tüz, mely felett fazékban kotyvalék szöpög, körülötte szegény Janók guggolnak, hallgatják búskomor korgását éhes gyomraiknak. Bizony regényes az ő utazásuk. Lenn a Dunán, a Vágon csak látszik annak. Fenn azonban csakugyan az.

Mennyi küzdés, mennyi gát ellenzi utjokat és mennyi félelem kiséri őket. Fenn a Vág sebes folyásu, rohamos, tele zátonynyal és vizesésekkel, erről ügyesen leesni, — fára, ruhára, butykosra vigyázni, — amazon fönn nem akadni, azt bölcsen kikerülni, nagy vigyázatot és gondot igényel. Alább már csendesebb is, mélyebb is a viz folyása, vizesésre, zátonyra már itt nem akadnak. Valóságos öröm volna itt utazni, ha molnárok nem volnának a világon. Azok szeretik ám csak egymást, a molnárok meg a talpas tótok, áldják is egymást mint a szuhai malmot, a melyikbe hétszer ütött bele a mennykő. Soha semmi veszedelemben a tót jobban nem imádkozik, molnár czifrábban nem káromkodik, mint mikor a talp malom felé közeledik.

Lárma, átok, bozsemoj, fenyegetés, iparkodás, imádkozás valahogy csak elháritják a veszélyt, megfesziti a szegény tót minden erejét s ugy lapátol, ugy kormányoz, hogy a malmot minél messzebb kikerülje. Persze nem lenne jó egyikre nézve sem, ha neki vinné a viz a malomnak. De annyira még sem birja elkerülni a Vágon, hogy a malomból egy pár mindig készletben tartott ködarab utólag a nyaka közé ne repüljön. Erről tudja meg ő, hogy már e vidéken más nép lakik. Azért a tótok a határkövet ilyen repülőalakban képzelik maguknak.

Fél a molnároktól nagyon, de még jobban a komáromi vontatóktól. Inkább zátonyra kormányozza a talpat, sem hogy a vontatókötélhez még csak közel is kerüljön. Mert azok, hacsak lehet megteszik, hogy lesodorják őket erővel a vontatókötélre.

Kitér neki, a legalázatosabban meg is süvegeli, csakhogy baj ne legyen; de ez mind nem segit. Lehetetlen az, hogy veszekedés nélkül találkozzék a büszke vontatós a «Janókkal». Ha «casus belli» nem akad, teremt, — ha már egyebet nem tehet, legalább odakiáltja nekik: «Janó kukk!»

Ez az, a mi — az isten tudja mért — minden Janónak vérét felkavarja, elönti epével. Minden egyebet eltür alázatos természete — de az a «kukk» kihozza sodrából. És ezt minden gyerek a fejéhez vághatja, utána kiabálhatja és kiabálja is. Sok véres verekedésre adott már alkalmat ez a «kukk». Pedig mindig ő húzza a rövidebbet, és ezt még sem türheti szó nélkül. Mintha legszentebb érzelmeit sértené e szó és uton-utfélen hallania kell, mert senki sem állja meg, hogy e szót oda ne vesse neki.

Sok küzdelem és sok viszály után kikötnek végül is a Duna partjain. Rév-Komárom mellett szakad bele a Vág, annak a deltája az első nagy állomásuk. Hogy csillog a sok világos sárga deszka, talp a szőke viz szinén. Ott pihennek meg először. Legtöbbje ott is adja el az áruját s boldog örömmel iszsza meg a «Becsali csárdában» az áldomást s tüszőjébe takarva a «pízkét», siet haza övéihez.

De egyedül nem igen indul egy sem, ácsorog inkább napokig, megvárja, mig több pajtása is akad, ki szerencsésen túladva áruin, szintén haza felé tart. Nyolczan-tizen indulnak el s bármi széles az országut, egymásután mennek mindig, a mint keskeny hegyi utaikon hozzászoktak, s ugy diskurálnak előre-hátra. Ha énekelnek, csak azt az egy nótát fujják még 49 óta:

> Uzs Komárni nabi bombaju,
> Komendári komendáruju, stb.

a mi annyit tesz:

> Komáromot már megbombázzák,
> A kommandánsok kommandiroznak, stb.

Öreg emberek azt mondják, hogy az ötvenes években sokkal szomorubb volt a melódiájuk, — most mintha vidámabban szólna. Pedig az ő állapotuk most is csak olyan, mint volt akkor...

Otthon nagy örömmel várja a család, csendes egyhangu nyomoruságban élik át a zord telet s a ki azalatt meg nem hal, tavasz derültével ismét döngeti a fákat a napos erdőkben.

Fészty Árpád.

MAGYAR LEÁNY ÉS OLÁH LEÁNY HÁTSZEG VIDÉKÉN.

Szép tavaszi napon sorra jártam a hátszegvidéki falvakat, hogy számba vegyem, mennyivel lett bölcsebbé az apró népség a lefolyt tél alatt. Mara György szolgabiró is megtette azt a szivességet, hogy velem utazzék; a miben nemcsak annyi nyereségem volt, hogy egy mivelt és kellemes uri ember társaságában tölthettem a hosszu napokat, hanem az is, hogy remélhettem némi sikerét fáradozásomnak. Mert, akármikent rosszalja is az én igen tiszteletreméltó barátom Felméri Lajos egyetemi tanár, a magyarországi tanfelügyelőnek bizony kell adminisztrálnia, ha akar, ha nem. A gyerekek egy része nem jár fel, más része igen pontatlanul, és biró uram nem kényszeriti őket; az iskolaház meszeletlen, fedelén beesik az eső, és a szegény tanitó hasztalanul panaszol fűnek-fának; az iskolai padok ugy vannak épitve, mint Velencze: czövekekre t. i.; taneszköz nincs egyéb egy fekete táblánál, arról is lekopott a fekete; a tanitó fizetése megvan a papiron, de jól is lakhatik a konvencziójával, ha csak biró uramra rá nem ijesztenek, stb. Hát ilyen helytt bizony első dolog a ráijesztés s csak azután következik a dolog kellemesebb része, az, hogy a tanfelügyelő gyönyörködjék az utcza sarából kivájt kétlábu apró leány ember-formává fejlődésében. Arra a ráijesztésre azonban sokkal alkalmasabb eszköz a szolgabiró, mint a tanfelügyelő. Az utóbbinak, akárhogy hányja a maga «megyei királyi» mivoltának fontosságát, azt mondja a biró: «inczeleg, domnu», s ugy marad minden, a hogy volt. Ha azonban a tanfelügyelő a szolgabirót kérheti rá, hogy: «parancsold meg, barátom, nyomban ezt meg ezt», — akkor végre is lesz hajtva, legalább minden tizedik faluban, a parancsolatnak legalább tized része. És ez véghetetlen sok a semmihez képest.

Tehát Mara Györgygyel ketten döczögtünk a tavaszi szél által jó keményre aszalt göröngyökön.

Mire Klopotinára érkeztünk, már 11 óra felé járt az idő; s ha szét találják bocsátani a gyerekeket, várhatok délután, a mig a félmérföldnyi kerületből összeverődnek.

Másnak hosszu a tavaszi nap; a hivatalos köruton lévő tanfelügyelőnek is hosszu lehet a szalmás kunyhók közt található időtöltésre nézve: iskolalátogatás tekintetében azonban csak 8-tól 11 és 2-től 4 óráig tart, mert annyi a tanitási idő.

Hogy együtt találhassuk még a klopotinai muzsafiakat, szekerünket a jegyzőhöz küldöttük s magunk a kerteken át egyenes irányban törekedtünk az iskola felé.

Egy csinos hajadont pillantottunk meg; attól tudakoztuk, hogy vajjon a követett irányban fentebb átmehetünk-e a keritéseken s a patakon.

Nemcsak utasitott, hanem előrehaladott és vezetett a legjobb ösvényen.

Ez nem lehet oláh — mondok Györgynek; — nézd meg az arczát s az öltözetét s a mozgását! Arra még Szabó Károly bátyám tanitott, hogy a test mozgásából, hátulról tekintve, megismerhető a nemzetiség, minden egyéb ismertető jelnél nagyobb bizonyossággal. — Vitattam tovább, hogy ennek a lánynak magyarnak kell lennie.

Megszólitottam magyarul.

Csak megnézett hirtelen; aztán lesütötte a szemét és haladott előre szótlanul, még gyorsabban.

— Hogy hinak? — kérdém most oláhul.

Csak annyit felelt rá, hogy Betti.

Lám, hogy nem oláh! Az oláhok közt nem hallottam Betti nevet!

Vezetéknevét azonban csak három-négyszeri kérdésre mondotta meg. *Szakács* Bettinek hivják. Rengetegül pirult szegény; szégyelte nagyon, hogy nem tud magyarul. Azt azonban erősitette, hogy magyar; hiszen a vallása is az: református.

Most már tudom — mondá Mara György; — ennek a nagyapja református pap volt itten. Elhalt korán, fiai szegényen maradtak, nem tanulhattak; egyikük mesterember lett, a másik erdőőr; azok valamelyikének a leánya ez a szegény Betti.

A Betti nagyapja utolsó református pap volt abban a községben. A forradalom után részben elköltözött, részben elszegényedett a kevés számu magyar nemesség. A templom öszszeomlott; fedelét letette melléje a zivatar. A czinterem sirkövei ép betükben hirdetik még, hogy ott jómódu magyar emberek laktak nem is oly rég: a minek azonban magyar életet kellene hirdetnie, az rom minden.

No, hát ilyen az eloláhosodás!

A szép fiatal leánynak még kimondhatatlanul fájt, hogy nem tud magyarul. Ő még magyar vallásu. Gyermekei már oláh vallásuak lesznek, mert azokká kereszteli a pópa s mikor megnőnek, mellé fognak állani, a ki jövevénynek hirdeti ezen a földön a magyart.

Hiszen *Pogány* Zsigmond uram is, a poklisai tisztes görög egyesült pap, ugyanabból a régi magyar nemes nagy-klopotinai Pogány családból származott, a melyiknek egyik sarja főispán s a másik országos képviselő most, viszonyainak hatása alatt mégis nemcsak fölvette — ő, vagy valamelyik őse, — hanem szolgálja és terjeszti is a nem magyar vallást.

Nem esett jól az ebédem a miatt, hogy Betti nem tud magyarul.

Van ugyan a faluban 6 vagy 8 magyar eredetü gyerek még; de annyinak a számára csak nem kérhetek a miniszteremtől külön magyar iskolát, mikor másutt, olyan sok helytt, 60—80 gyereket menthetne meg egy-egy jó tanitó. Arra, hogy a nagy számban lévő klopotinai unitusok átvinnék gyermekeiket saját oláh nyelvü felekezeti iskolájokból egy magyar tannyelvübe, ez idők szerint ottan nem is lehet számitani.

*

Még mindig a Betti nemzetiségével vesződtem magamban, a mikor megérkeztünk Várhelyre és beszállottunk Tornya Elekhez. Nagy örömemre ott találtuk Tornya Sándort, a hunyadi járásbirót. Szomjas voltam és vizet kértem. Telt idomu, kecses fiatal szolgáló leány szaladott a kutra, és hozott egy pohárral. Rajta felejtettem a szememet. Hát e már mi: hogy itt a Retyezát alatt, a hol máskor napokon át csak katrinczás köznépet látok, ma már a második olyan leány jő elémbe, a ki beillenék akár a Fejér Nyikó mellékére is!

— Hát ha még azt meghallod, hogy milyen szépen ejti a magyar szót! — jegyzé meg Tornya Sándor.

— Ugy? Hisz akkor a székelyföldről hoztátok!

— Nem a. Innen való a szomszédból. — Ha pedig a nevét megtudod, jól vigyázz magadra, nehogy kezet csókolj neki — kötődék tovább Sándor.

Utána mentem a konyhára.

— Köszönöm a jó vizet, gyermekem. Hogy' is hivnak téged?

— Hunyadi Máriának, csókolom a kezét. — Mielőtt észrevettem, meg is csókolta a kezemet.

Az ám, Hunyadi Mária, még a *jóféle* Hunyadiak közül!

Ha Mátyás után nem a vastag fejü Ulászlót, hanem Korvin Jánost választották volna magyar királylyá a pártoskodó főurak, akkor ehez a Hunyadi Máriához — már a milyen alakban ő megvolna — még csak kézcsókolásra sem igen férne hozzá egy királyi tanfelügyelő.

Igy pedig vizet hoz a kutról; pár hatos ajándékért kezet csókol és csodálkozni kell, hogy magyarul is tud.

Várhelyen tul, épen a déli Kárpátok tövében fekszik egy kicsiny község; ugy hivják, hogy Zajkány. Lakosai olyan büszke neveket viselnek, a minőkkel bátran beállhatna az ember ő felsége a magyar király főudvarmesterének, első hadsegédének, vagy miniszterelnökének is. Csupa *Hunyadi*, *Bocsát*, *Bálos* és *Fiát* valamennyi. Egyszerü közemberek, bocskorban járnak, hanem az a több mértföldre terjedő erdőség a falu felett az ő ősi nemes örökségük. Ha grófok, vagy herczegek volnának, lenne ám pompás vadászterületük. Oláhul beszélnek, de neveiket föntartották az ősi tisztaságban. Más községekben a Szabó átváltozik *Sabeu*vá, a Szilvási *Prunariu*vá, a Gyula *Gilá*vá; ők megmaradtak tisztán Hunyadinak, Bocsátnak. Keresztneveik választásánál is a hagyományhoz ragaszkodnak. A Hunyadiak elsőszülött fia mindig János; a másodikat megkülönböztetésül Hanesnek (Johannes) szólitják; a harmadiknál már rá kényszerülnek a Juon névre. Ugy látszik, hogy kizárólag az öreg Hunyadi Jánoshoz kötik magukat. Mátyás valószinüleg megfelejtkezett volt a kurta-nemes rokonokról.

Ezek közül való Hunyadi Mária.

Jó szerencséje a Tornya Sándor anyjához juttatta, és ő ott megtanulta ősei nyelvét.

Igen ám — azt mondja rá Tornya Sándor — csakhogy ennek a leánynak az anyja is édes anyámnál lakott, még pedig sok esztendeig; mégis ugy ment ki, hogy nem tudott magyarul.

Mária azért volt szerencsésebb e tekintetben az édes anyjánál, mivel a zajkányi iskolába járhatott.

Szeremlei Lajos, a megye tanfelügyelője, Molnár Aladár, a miniszter tanácsosa, és Pogány Ádám, a járás szolgabirája, már 1870-ben lelkesedtek azért a gondolatért, hogy a zajkányi nemeseket megtanitsák magyarul. Báró Eötvös miniszter segélyével állitottak oda egy kisded magyar iskolát. Elbetegesedett, paedagogiával nem sokat törődő ember volt annak a tanitója: de, ime, annyit mégis ért, hogy tanitványa magyar családhoz került, könnyü szerrel magyarrá tudott lenni a nyelvében. Az iskola alapvetése nélkül Mária is ugy ment volna ki Tornyáéktól, mint két évtizeddel elébb az anyja.

Várhelyen, a mely régente Ulpia Trajana volt, mostan pedig Gredistye, — én ebben a kis leányban nagyobb örömömet találtam, mint Mithras isten márványszobraiban és a 100 forintot érő karneolos római gyürükben.

Réthi Lajos.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kiss József költeményei (1868—1881). Második bővitett kiadás. Kiadja a Petőfi-társaság. Az aránylag keveset iró fiatal költő e gyűjteménye ritka diszben, előkelő franczia izlésű kiállitásban jelent meg könyvpiaczunkon. Mikor egyik régibb költeményét, «Ágota kisasszonyt», Levinszky németül bemutatta, a közönség s kritika egy része akkor «fedezte fel» Kiss Józsefet. Mi már régebb ismertük s méltányoltuk. De hogy oly nagy zajt üssenek vele s majdnem Arany mellé helyezzék: azt sem akkor, sem most nem tartjuk indokoltnak. Egyik napi lap kritikusa (—ő) azt irja e kötet megjelenéséről, hogy évek óta ilyen becses kötet nem jelent meg, s egyhamar nincs is remény, hogy jelenjék. Elfeledi, hogy Arany Toldi Szerelme, Lévay és Vajda János összes költeményei — még nincs egy éve, hogy megjelentek s a napokban Gyulai összes költeményei megjelenését várjuk. Ezek közül pedig akármelyik jóval felül múlja Kiss József költeményeit becsben, érdemben. Kiss József fő érdeme nehány mélyen érzett zsidó dalban, nehány szépen gondolt (s részben szépen is kivitt) balladában s átalában a belalkat iránti nem közönséges érzékben áll. Szép érdem magában; de a tulzást nem igazolja. Oly költemények, mint pl. a «Hanzi» (egy kanári madár szomoru története), «Redaktor ur», «Egy képes lap halálára», «Az ujdondász» stb., alkalmi szesszenéseknek meglehetősek, de költői becscsel absolute nem birnak, ha még oly diszes kiállitásban jelennek is meg. A «Regény» és a «De porfundis» czimű dalcyklus alaku költői beszélyek egyes részletei szépek, de lyrai részleteik, mint egészben, csak középszerü hatást tesznek. A balladák közül, melyeket a szerző helyesen nevez a Greguss meghatározása szerint tragédiáknak, a «Dal a szegény Árjéról», «Simon Judit», «Kincses Lázár leánya», méltán érdemelnek dicséretet; de a szerző nem egyszer téved a szomorúból a rútba, mint «Kerekes Katiczá»-nál, a tragikaiból a genre-ba, mint «Ágota kisasszony»-nál, a nagyszerüből a nevetségesbe, mint a «Gyilkos harang»-nál; s balladái legjobbika is oly messze áll az Aranyéitól, mint «Új Ahasvér»-ja ennek «Örök zsidó»-jától, vagyis mint ég a földtől. Köszönje túlzó magasztalóinak, ha olvasói jó része, tulfeszitett várakozását kielégitve nem érezvén, kisebbre becsüli mint különben talán érdemelné. Igy is különb költő, mint a vele egy ivásuak nagy része; s ha inkább hiszen saját géniuszának, mint tulzó dicsérőinek, az mindenesetre javára fog válni. Oly képek, mint a «Krisztus», oly dalok, mint a «Drága nyomok», «Ábránd», «Dalaim II.», «Betegen», «Epitaphium» (s a már fentebb emlitettek), kétségbe vonhatatlan tanúi egy nem közönséges s minden esetre számot tevő tehetségnek. A diszes kiállitásu füzet a Franklin társulatnál nyomatott, Grill könyvkereskedése utján kapható. Ára 1 ft 40 kr.

„Pártok és vezérek az országházból“. Ez czime egy röpiratnak, mely a Révai-testvérek kiadásában jelent meg; irta «egy volt képviselő». A kötet 135 lapra terjed s foglalkozik minden párttal, gunyoros, vagy szenvedélyes megjegyzésekben egyformán részeltetvén valamennyit. Ugy látszik, hogy a névtelen szerző — kit az előadás gyakorlott irónak tüntet föl — hajlamaival a függetlenségi párthoz vonzódik, de e párt vezérférfiai nem birják rokonszenvét. Az átalános politikai helyzettel, a «vérengző tollakkal» foglalkozó czikkeken kivül egyes miniszterekről és képviselőkről is találunk benne ugynevezett fény- és árnyképeket. A kötet ára 1 frt.

Politikai vigjátékot irt Pulszky Ferencz ily czim alatt: „*A felsülés*“. Az országgyülési három párt van benne föltüntetve. A vigjátékot névtelenül benyujtotta a nemzeti szinháznak, hol azonban politikai tartalmánál fogva a birálók nem ajánlották elfogadásra. Pulszky e vigjátékot e hó 18-án délelőtt nyilvánosan föl fogja olvasni, az irói segélyegylet és a hirlapirók nyugdijintézete javára. Az egyetemi ifjuság körében mozgalom indult meg, hogy ez alkalommal «az ifjuság barátját», ki most ismét a szépirodalom terén lépett föl, ovaczióban részesitsék. Az egyetemi fekete táblán «többek» aláirásával fölhivást függesztettek ki, mely buzditja az ifjakat, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg.

„A magyar román“ czim alatt 59 lapra terjedő füzet jelent meg Szatmáron *Márk* János keleti szertartásu esperestől. A röpiratra testvérlapunknak a «Politikai Ujdonságok»-nak egyik vezérczikke nyujtott alkalmat, s a röpirat lapunk szerkesztőjéhez intézett nyilt levél alakjában szól közállapotainkról és kivánja, hogy a magyarok és románok méltányolják egymást. Bővebben a «Politikai Ujdonságok»-ban már volt szó róla.

„A Vág és vidéke“, topografiai leirás, egyszersmind kalauz a Vágvölgyben utazók, fürdővendégek, stb. számára, a szöveg közé nyomott 54 eredeti képpel, 160 lap, irta *Lovcsányi* Gyula, budapesti képezdei tanár, ára 2 frt. A Vágvölgy, természeti szépségeivel, történeti emlékeivel hazánk egyik legregényesebb pontja, s Lovcsányi e vidéket ismerteti meg, szorgalmasan összegyüjtve történeti és ethnografiai adatokat, s közölve a régi várromokra vonatkozó regéket, hagyományokat. Az 54 eredeti rajz tájképeket, hegycsucsokat, népviseleteket, városokat, templomokat, romokat mutat, de nem tartoznak az illusztráczió tetszetős művei közé.

„Gyöngyvirágok“ czim alatt csinos nyomásu, diszkötésü imakönyv jelent meg *Tóth* Páltól, a miskolczi prot. felsőbb leánynevelő intézet igazgatójától. Növendék leányok számára van szánva, s e tekintetben nem is igen birunk imakönyveket. Az imák mellett elmélkedéseket is ád, idézetekkel költők műveiből. Második kiadás s Kókay Lajos budapesti könyvárus bizománya utján 1 frt 50 krért kapható.

Magyar lap Bécsben. Deczember elején Bécsben magyar lap indult meg „*Bécsi Magyar Ujság*“ czim alatt, Békesi József szerkesztésében. A lap főképen a külföldi magyar és osztrák-magyar egyletek működését fogja figyelemmel kisérni. Az egyleti közleményeken kivül van benne nemzetgazdasági szemle, tárczaczikk, költemény Dalmadytól és Torkos Lászlótól stb. A lap minden hónap 1-én és 16-án jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 4 frt, mely összeg a kiadó hivatalba Bécs, III. Löwengasse, 3. küldendő. Kivánatos, hogy Bécsben, hol 60,000 magyar lakik, legyen magyar közlöny is.

„Fényképészeti Lapok“ czim alatt szaklapot indit meg Veress Ferencz Kolozsváron. Utmutató, hiradó közlöny lesz fényképészeink számára, s mint első kisérlet mindenesetre figyelemreméltó vállalat. Előfizetési ár negyedévre 1 frt.

Uj népszinmű. A népszinház igazgatósága elfogadta *Győry* Vilmos «Az öreg béres» czimü 3 felvonásos népszinművét.

A pápai szinház megnyitása. Pápa városa e hó 7-én ülte meg állandó szinházának ünnepélyes megnyitását. A szinház csinos épület a sétatéren. Épitését a fiatalság 1873-ban penditette meg, [illegible]bizottságot alakitott, tánczvigalmakat, sorsjátékot rendezett. Sokat tett a «Pápai Lapok» szerkesztősége is, melynek szerkesztője Fenyvessy Ferencz, ors. ággyülési képviselő lelkes szavakkal buzditotta a közönséget; ezenkivül Kiss László uradalmi felugyelő. A szinházi alap időközben 4000 frtra emelkedett, melyet a kibocsátott 240 darab 50 frtos részvény 16,000 frtra emelt. Eszterházy Móricz negyven darab részvényt vásárolt. A város ingyen adta a telket. A szinház tervét Voyta Adolf épitész készitette, s 1881. május 9-én fogtak épitéséhez. Az épitéshez kivántató 20,000 frtból még hiányzó 3000 frtért a szinházi választmány a megyei nemesi felkelési alapból segélyezés iránt folyamodott. A diszletek beszerzésére külön gyüjtöttek. A nézőtér is igen csinos; van benne 8 földszinti és 8 emeleti disze páholy, 15 emeleti erkélyszék, 113 földszinti zártszék és 30 számozott állóhely. Ezenkivül megfelelő térség a földszinti állóhely és a karzat közönségének befogadására. A szinpad és a zsinórpadlás a népszinház gépésze, Galó Mátyás terve szerint készült, ritka változatossággal. Az előfüggöny és diszletek festését Herz Dávid helybeli festő és rajztanár végezte.

A megnyitásra a nemzeti szinháztól a *Feleki* pár és *Mihályffy* Károly utaztak el, kik e hó 6-án érkeztek oda. A környékből is sokan berándultak az ünnepélyre. Akkor este Kiss László uradalmi felügyelő lakomát rendezett. Éjfélkor Felekinét éjjeli zenével tisztelték meg. Az előadás estéjén a szinház környékét egészen ellepte a közönség. A szinház lombokkal, lampionokkal volt diszitve; belül a legválogatottabb közönség. Az előadás ünnepi nyitánynyal vette kezdetét, melyet ez alkalomra *Müller* Ottó, a győri szinpártoló egylet karmestere irt. A nyitány után Beődy Gábor szintársulatának összes tagjai a himnuszt énekelték. Ezután *Feleki* Miklós

**

szavalta el a *Jókai* által irt prológot, melynek végével allegoria tüntette föl Thália diadalát. A szintársulat Szigligetitől «A nőuralom» vigjátékot játszotta, melyben a Feleki pár és Mihályffy is közreműködtek. Kihivás, taps végezte be a felvonásokat. Előadás után a «Griff» fogadóban a színházi bizottság lakomát rendezett.

A nyitrai nemzeti színház épitését is megkezdik a tavaszkor. E nemzeti misszióval biró intézet számára Nyitra város közgyülése a legszebb helyen fekvő, 7000 frtot érő telket szavazta meg egyhangulag; a megye közgyülése pedig szintén egyhangulag 15,000 frtot határozott fordítani a színház javára, tartaléki vagyonából. Az épület tervét *Feszty* Gyula budapesti jeles fiatal épitész készitette.

Képzőművészeti hirek. A műcsarnok őszi kiállítását e hó 5-én zárták be. A tárlatot folyvást sokan nézték, ugy hogy e tekintetben is sikerült. Az utolsó napon 1200 belépti jegy kelt el. A tárlatból összesen harmincz képet és három szobrot vásároltak meg. Deczember 15-én a karácsonyi kiállitás nyilik meg, melyben ajándékra alkalmas képeket lehet vásorolni. — A közelebbi kiállitásra megérkezik *Munkácsytól* «Krisztus Pilátus előtt», mely nálunk lesz először kiállitva. A műcsarnok igazgatósága lépéseket tett, hogy *Verescsagin* orosz festőnek hiressé vált csataképeit megszerezhesse, melyek Bécsben oly feltünést okoztak, s melyek az utolsó orosz-török háboruból tüntetnek föl részleteket. — *Lützenmayernál* a nemzeti muzeum egy nagyobb festményt rendelt meg 4000 forintért. E képről a művész rajzot készit a képzőművészeti társulat albumlapja számára 1000 forintért; azonkivül a sokszorositási jogot külön kell megvenni.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia decz. 5-iki ülésén három fölolvasás volt. Az elsőt dr. *Wenzel* Gusztáv tartotta, ki utóbbi időben nagy buzgalommal folytatja a magyarországi bányászat történetére vonatkozó adatok kutatását. Most is érdekes töredéket olvasott föl egy nagyobb munkájából, a XVI. század kereskedelméről nyujtva rajzot. A Fugger-család jelentőségéről szólt a magyar történelemben.

A Fuggereket, e dusgazdag kereskedőket sokszor emliti történetünk. Az Augsburgban lakó Fugger család a XV. század vége felé nagy pénzügyi hatalom volt, kölcsöneket adtak az uralkodóknak, nagy kereskedést üztek s Budán külön ügyvivőt (factor) tartottak. E család történetét és magyarországi szereplését Wenzel a családnak Augsburgban levő levéltárából szerzett adatokkal terjedelmesen kidolgozta. Magyarországi szereplésük akkor kezdődik, midőn a dus Thurzó Janossal Fugger Jakab szerződést kötött Velenczében 1495-ben, hogy a beszterczebányai rézbányát közösen műveltetik. E bányát aztán oly virágzásra emelték, milyenre magyarországi vállalat még ezelőtt soha sem jutott. Később a két családot üzleti összeköttetésen kivül házasságok füzték még szorosobban egymáshoz. Ezután a Fuggerek magyar nemességet kaptak s Vöröskő és Detrekő várak is az övék lettek. A Fuggerek 1560 ban vonultak vissza Magyarországból s addig a kereskedelem és bányászat érdekein sokat lendítettek.

E fölolvasás után *Szilágyi* Sándor mutatott be egy nagyobb históriai monografiát *Szádeczky* Lajos fiatal történetbuvártól ily czim alatt: «Mihály havasalföldi vajda Erdélyben 1599—1601.» Mihályt a románok első nemzeti hősüknek tekintik; emlékszobra is van Bukarestben, sőt ujabban kedvencz eszméjük a Daco-Románia képviselőjét is benne keresni. Szádeczky a bécsi, erdélyi, romániai és galicziai levéltárakban talált adatok nyomán irt tanulmányt Mihály vajdáról, ki bátor, nagyravágyó, ravasz, de nem valami jellemszilárd ember volt. Erdélybe Rudolf császár nevében tört be, de magának akarta megtartani, mert nagyralátó czélja Havasalföld, Erdély, Moldva, Bulgária, Szerbia egyesitésére irányult, sőt a lengyel királyságról is álmodozott. Végre Rudof császár kapitánya, Basta, orgyilkosok által ölette meg a tordai mezőn.

Következett *Akin* Károly fejtegetése: «A szociál politika két dilemmájáról». Mult alkalommal olvasta föl belőle az első részt, az első dilemmát, mely azt tüntette föl, hogy a miveltség terjedése által az emberiség igényei is növekednek és szerencsétlensége, boldogtalansága szintén növekedik. Most a tőke és munka közti viszonyról szólt, a szociális elvek alapján, megjegyezve, hogy semmi más szempont nem vezeti, csak hogy akadémiai szempontból fejtegesse az igazságot.

A philologiai társulat e hó 7-ikén tartotta havi ülését. *Boross* Gábor Sapphóról értekezett, népszerüen ismertetve az ó kor e költőnőjét, kinek ránk maradt töredékeit jó forditásban is bemutatta. Ezután *Csengeri* János Tibullus forditásából olvasott föl egy mutatványt, a mely modern alakban adja a nagy római lyrikus dalait. *Fináczy* értekezése a Sappho és Phaon közti viszonyról szól s az ókori forrásokból mutatta ki, hogy mily eredetre viendő vissza a monda.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

* **Lelkipásztori jubileum.** *Bovánkovics* János, gálszécsi g. kath. lelkész — mint bennünket tudósitanak — e hó 3-án ülte meg lelkészkedése félszázados napját. Nem volt zajos ünnepély, csak szük, családi körben folyt le, de a szeretet és tisztelet teljes harmóniája vette körül, s hivei szivök mélyéből hangoztatták az elismerés meleg szavait, s a forró óhajtást, hogy az érdemes lelkipásztor még sokáig lehessen tanuja a félszázad alatt kiérdemelt ragaszkodásnak. Bovánkovics jelenleg 75 éves, s habár az utóbbi időkben gyöngélkedett, életerős. Az ötven évből 45 esztendőt töltött Gálszécsen, s ma már csak kevesen élnek azok közül, kik idejötténeke még tanui voltak. Uj nemzedék nőtt föl körülette, mely előtt igazi példaképe a jó lelkésznek. Isten sokáig éltesse!

A magyarországi kegyes tanitórend naptára megjelent, összeállitotta Fekete Endre, tartományi főnöki titkár. A rend tagjai 1881-ben 312, ebből áldozár 228, növendék 63, ujoncz növendék 21. Összesen 19 iskolában tanitottak a rend tagjai, s a tanitványok száma 7322.

A magyarországi reáliskolák tanulóinak számáról a hivatalos lap kimutatást közölt, összehasonlitva a tanulók tavalyi számával. A tanulók száma az idén 5010, tavaly pedig 5202, a tényleges csökkenés tehát a tavalyihoz képest 192. A főbb reáliskola tanulóinak száma csökkent, ellenben szaporodott a debreczeni községi főreáliskola 1, a kecskeméti állami főreáliskola 12, a lőcsei 11, a nagykállói 30, a sümegi 15, a székely-udvarhelyi 24, a székesfehérvári reáliska 1 tanulóval.

BALESETEK, ELEMI CSAPÁSOK.

Szinházégés Bécsben. Megrendítő szerencsétlenség történt e hó 8-án Bécsben, hol közvetlen az előadás kezdete előtt a *Ring-szinház* belsejében tűz ütött ki, leégett az egész szinház, s nagyon sok emberélet esett áldozatul. Ismétlődött a brooklyni (New-York) szinház égésének egész katasztrófája. Ma még, mikor a füstölgő romok nincsenek eltávolitva, nem tudni bizonyosan az áldozatok számát, de már *az égés első óráiban 140 holttestet szedtek össze.*

A *Ring-szinház* körülbelől tiz év előtt épült vig opera számára, de e vállalat megbukott, s közelébb *Jauner* igazgató, az udvari opera volt intendása vette át, ujra szervezte s könnyebb faju darabokat adtak elő. A végzetes estén Offenbachtól «Hoffmann elbeszélései» volt előadásra kitűzve. A karzatok, felső sorok egészen megteltek; a páholyokba, földszintre gyülekezni kezdett a közönség. Háromnegyed volt hétre, mikor a szinpad fölött, a zsinor-padláson tűz tört ki. Azt mondják, hogy egy gázlámpa pattant el, vagy valamelyik munkás vigyázatlansága következtében a gázláng fölgyujtotta a diszleteket. A vászonfüggönyök, léczek egyszerre lángba borultak, a tűz láng egy pár pillanat alatt elfutott mindent, kicsapott a nézőtérre; a gázcsövek megrepedeztek, a világító lámpák kialudtak. Borzasztó pillanatok következtek. Az emeletekről tódult le a megrémült közönség, de a folyosók, lépcsők sötétek voltak. Egymást gázolták, nyomták agyon; megtorlódtak egy gomolyba, s a hátul levők elől elzárták a menekülést. Az ablakokból kétségbeesett jajgatás, siránkozás hallatszott. Mikor a tűzoltók megérkeztek, ponyvákat feszitettek ki az ablakok alatt; abba ugráltak le az emeletekről. A tűz szinhelye megközelithetetlen volt. A szinészek, szinésznők jelmezekben menekültek. *Jauner* igazgató az erkélyen jelent meg, s onnan kiáltozott, hogy az utczán összegyült tömeg ne állja el a kijáratokat. A tűzoltók, mikor behatoltak a lépcsőkre, folyosókra elalélt, összegázolt, sebesült, megfult, égett tömeget találtak mindenfelé. A legtöbbet agyonnyomták. Már a szinház tetője is lángban állt, s még mindig hangzott a szivtépő sikoltozás. A halottakat s sebesülteket egymás után hordták a közeli házakba, a betegápoló intézetekbe és katonai kórházba. Az emberek kiknek övéi a szinházban voltak, őrülten futkostak, egyik helyről a másikra. A szörnyü vész hire gyorsan terjedt el a városban. A többi szinházakban rögtön abbahagyták az előadást. Tiz órakor leszakadt a szinház plafondja, nagy robajjal. Éjfélkor a szinház egész belseje porrá égett.

Egész éjjel alig aludt valaki a városban, mindenki az iszonyatos helyhez tolongott. Másnap a bódult fájdalom csak fokozódott, a mint az elszenesedett, összeégett csontokat és eltorzult holttesteket meglátták. Az Alservorstadton át a kórház felé roppant tömegek tolongtak, s rendőrség, katonaság fegyverrel tartotta vissza a tolongást. Deczember 9-én délben még folyvást találtak holtakat a romok közt. Délig a kórházba bevitt *kétszáz halott* közül csak 39-et ismertek föl. Hogy mennyi sebesült meg, arról senkinek sincs fogalma. A szerencsétlenek családjainak segélyezésére gyüjtéseket inditottak. A katasztrófa következtében a táviró hivatal egész nap ostrom alatt volt. Mindenfelől hirt kérnek, rokonokról, ismerősökről.

MI UJSÁG?

* **A gróf Kálnoky-családról.** Lapunk egy történetbúvár barátjától a következő adatokat veszszük:

A körispataki gróf Kálnoky-család egyike a legrégibb főuri családoknak s Benkő Transilvaniájában állitja, hogy a kihalt gróf Mikó és a most is virágzó gróf Nemes családdal ugyanazon ágból és nemből származott. Egyik ősük *András* mint az akkori királyi testőrző csapat kapitánya Nagy Lajos király udvarában szolgált. Ez időtől kezdve a család tagjai folytonosan előkelő szerepet játszottak s a vármegyében és a székely székekben, hol birtokaik feküdtek, mindig kardinális hivatalokat viseltek. Első *Bálint* jelen volt az agyagfalvi gyülésen 1506-ban, fia első *Péter* Háromszék főkirálybirája (= főispánja) volt. Ennek két fia volt, II-ik Bálint és Tamás — kiktől a ma élő Kálnokyak származnak. T. i. második Bálinttól a grófi ág. A grófi czimet a családnak *Kálnoky Sámuel* 1697-ben szerezte, mikor is a nevezett úr Bécsben szolgált, mint az akkor uniált Erdélynek első Bécsben lakó kanczellárja.

Ez adatokat a «Magyar Állam»-nak Háromszékmegyéből kapott közleményéből a következőkkel egészithetjük ki:

Kálnoky Samuel gróftól, ki 1703-ban húnyt el és neje Lázár Erzsébettől született a tatárok ellen a székelyek élén vivott harczokban kitünt *Kálnoky Ádám*, ki 33 éves korában, 1719-ben lett a dühöngő kholera áldozata és hitvesétől, egy spanyolnő, comtesse Mamuka Maria de la Torritól * több gyermeke maradt, u. m. Antal, Tamás, Sámuel, Ferencz, Domokos, József, Justin, Katalin, Teréz.

Ezek közül: 1. *Tamás* 1757-ben, mint colonellus egy roham alkalmával beomlott prágai hid romjai közt a Moldva folyó hullámaiban lelte sirját.

2. *József* gróf mint egy igen gazdag bojár fogadott fia s uradalmainak egyedüli örököse Oláhországban nőtt fel és tartózkodott; de midőn Oláhországnak a török három alól felszabadulásában s Ausztriához szándékolt csatolásában a többi bojárokkal ő is közreműködnék, a szultán selyem zsinórt küldött számára, a mitől azonban gyors futással megmenekülvén, haza jött s Ürmösi Maurer Juliannát nőül vevén, e házasságból születik Kálnoky Ádám gróf, édes atyja a mostani nagytekintélyű és a közügyek terén tevékenyen működő gróf Kálnoky Dénesnek Háromszékmegye volt főispánjának.

3. *Teréz* az ősrégi báró Apor család egyik tagjához ment férjhez.

4. *Kálnoky Antal* gróf ezredes, egy legio parancsnoka, később az általa alapitott ugynevezett Kálnoky székely huszárezred tulajdonos generálisa. Nejével Simonyi Józsefával együtt (Simonyi Ernő családjából) buzgó vallásossága által is kitünt. Gyermeke volt *Kálnoky Lajos* udvari kamarás és Tordamegye főispánja, kinek a morvaországi Blumégen Eleonorával kötött házasságából két figyermek: *Henrik* és *János* gróf született. *Henrik* a morvaországi anyai birtokot nyerte örökségül s állandóan ott telepedett le s atyja volt a mostani id. gr. *Kálnoky Gusztávnak*, külügyérünk édes atyjának. *János* gróf, mint generalis az erdélyi uradalmaknak lett örököse. Neje b. Jósika Borbála. Gyermekei között *Pál* volt képviselő, jelen év febr. 14-én hunyt el S. Kőrispatakon. Életben vannak *Imre* és *Félix* testvérgrófok, kik ez utóbbi nejével báró Beés Ludmillával — az antik izléssel berendezett kőrispataki udvarukban példányszerű egyetértéssel minta gazdászatnak s a közjóllét előmozditásának élnek.

Ő felségeiknek Bécsbe utazása iránt végleges intézkedés még nem történt. Ő felségeik hir szerint f. hó 19., 20-ig Gödöllőn fognak maradni s csak ezen időpont után utaznak Bécsbe. — Gróf Kálnoky külügyminiszter a legközelebbi napok folyamában érkezik, s több napig fog a fővárosban időzni.

Az orsz. nőiparkiállitást befejező ünnepély e hó 8-án folyt le az uj városház termében. Ekkor osztották ki az érmeket s a díszokiratokat. Az egész terem szorongásig megtelt, főkép hölgyekkel. A kiállitás védnöke *Kyburg* herczegnő nevében b. *Kemény* Gábor miniszter jelent meg, *Ráth* Károly főpolgármester, gr. *Zichy* Jenő s a kiállitás tisztviselőinek kiséretében. *Ráth* főpolgármester mondott megnyitó beszédet, szólva a kiállitás üdvös hatásáról; majd *Zichy* Jenő emelt szót, visszapillantást vetve a kiállitásra, mely előhirnöke volt az 1884-iki országos iparkiállitásnak, melyre buz-

* E spanyol grófnő nővére az oláhországi fejedelem felesége volt.

ditást nyujthat e kiállitás sikere. A gróf most fölkérte a minisztert, hogy a jutalmakat, mint a védnök herczegnő helyettese oszsza ki. *Kemény* Gábor b. miniszter hosszabb beszédben szintén megemlékezett a kiállitásról, mely egy nemzet munkaképességének fényes tanusága, melynek hasznossága a jövőre leend kihatással. A miniszter különös dicsérettel emlékezett meg a szövőiparról, melynek életképességét hazánkban oly meggyőzőn igazolta a jelen kiállitás. Erre megkezdődött a jutalmak kiosztása, melyet a miniszter személyesen teljesitett. A *Gelléri* Mór titkár által fölolvasott névsor szerint volt kiosztandó 100 diszokmány, 43 arany, 47 ezüst, 59 bronzérem, 58 közreműködési érem, 38 közreműködési okmány és 13 emlékokmány. Az első diszokmánynyal kitüntetett volt Zichy Jenő gróf. Eöri *Farkas* Kálmán kamarás a végrehajtó-bizottság nevében mondott köszönetet Zichy grófnak s kérte, hogy fogadjon szivesen egy albumot is, melyben mindazok arczképét találja, kik vele együtt működtek. E szavaknál Békey Imréné és Kugler Mária nagy, finom fehér bőrbe kötött, aranysarkokkal és zománczozással diszitett értékes albumot nyujtottak át, melynek első lapján Kemény b. miniszter arczképe s a másodikon Visontai Kovács Lászlóné és Békey Imréné mint elnök és alelnöknő arczképei vannak, ezt a végrehajtó-bizottság összes tagjainak arczképe követi. Ezután *Kemény* b. a titkár által felolvasott kitüntetetteknek sorban kiosztotta előbb a diszokmányokat s azután az érmeket. A diszokmányok közül a napilapok szerkesztőségei valamennyien kaptak egy példányt, a hetilapok közül pedig a «Vasárnapi Ujság». Majd az érmek osztattak ki, s ennek befejezése után az elnöki zárszó következett, melynek elhangzása után az ünnepély 12 órakor véget ért. Este a «Hungáriában» táncestély volt, mely jól sikerült és a legnagyobb vidámsággal tartott hajnalig.

Budapest lakosairól. A főváros népszámlálásának eredményéről a fővárosi statisztikai hivatal által kiadott legutóbbi füzetben a következő adatok vannak:

A 360,551 tényleges népességből *helyi születésü* 151,881, pestmegyei 28,311, más megyebeli 138,325, ausztriai 33,551. *Vallásra* nézve római katholikus 242,981, zsidó 70,879, helv. hitv. 22,214, ág. hitv. 20,040, görög-keleti 1864, gör. kath. 7, mohamedán 7, felekezetnélküli 201. *Anyanyelvre* nézve magyar 198-742, német 119,902, tót 21,581, horvát-szerb 1756, czigány 25, oláh 408. *Születési évre* nézve még a mult századból való 802, a legidősebb hét 1779-ből való. A lakosok közt 173,938 *férfi* s 186,613 *nő*. *Külföldi eredetü* 5437 (3393 még külföldi illetőségü is), ismeretlen illetőségü 1153.

Házasság. Csiky Gergely drámairónk eljegyezte özv. Villecné szül. Bakody Amanda urhölgyet, dr. Bakody Tivadar ismert homeopatha orvos és egyetemi tanár leányát. — Dr. Wlassics Gyula kir. alügyész esküvője Csengery Etelka kisasszonynyal f. hó 6-án ment végbe. — Gelléri Mór iparegyesületi titkár esküvője vasárnap d. u. lesz Schön Regina kisasszonynyal.

Előfizetési föltételeink

a „Vasárnapi Ujság" és „Politikai Ujdonságok" 1882. évi folyamára.

Félévre:

A Vasárnapi Ujság ... frt 4.—
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával együtt" ... „ 5.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ... „ 6.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával együtt ... „ 7.—

Egész évre:

A Vasárnapi Ujság ... frt 8.—
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónikával együtt ... „ 10.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ... „ 12.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával együtt ... „ 14.—

☞ A **Politikai Ujdonságok** terjedelmét ujévtől kezdve két hetenként megjelenő **képes gazdasági melléklappal** bővitettük. ■

A **„Világkrónika"** *képes heti közlöny* egy év óta szintén **bővitett alakban és terjedelemben** jelen meg hogy állandóan **nagyobb elbeszéléseket és regényeket** is nyujthasson olvasóinak, **képekkel** illusztrálva. A **Világkrónika** ezenfelül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészitője, megtartja eddigi rovatait: a hazai és külföldi **általánosabb érdekü eseményeket**, az azokban kiválóan szereplő **személyiségeket népszerü** nyelven irt magyarázatokkal kisért **képekben** mutatja be; közöl **tájékoztató czikkeket**, **ufirajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket** a hazai és külföldi közérdekü mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugy szintén **mulattató apróbb közleményeket, közhasznu tudnivalókat** stb.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a „Világkrónika" megrendelésénél *czimszalagjukból* egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamácziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz. a.)

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Egger Samuel, az ismeretes fővárosi műrégiségi kereskedés főnöke, 1848-ban Makó térparancsnoka, ki mint műizléssel biró ötvös sokat tett a régi magyar ötvösipar föleleventésére, s ő készitette azt a magyar stilű ékszert is, melyet a főváros Stefánia herczegnőnek ajándékozott. — Dr. Joó István, a Kolozsvárt fönnállott orvos-sebészi tanintézet utolsó igazgatója, jeles füvész, kinek nevéről egy Kolozsvár táján tenyésző ibolyafajt «viola Joói»-nak neveztek el, 75 éves korában. — Beodrai Karátsonyi Ferencz, 45 éves korában, Pozsonyban. — Dr. Paczolay Mihály, vámos-mikolai körorvos, 28 éves korában. — Posonyi Antal, orvos, 64 éves korában, Tordán. — Békény János, aranymiséş plébános, 86 éves korában, Viszneken. — Fényes Sándor, széles körben ismert földbirtokos, 50 éves korában, a biharmegyei Csohalyon. — Darvassy Sándor, közbecsülésben élt tevékeny polgár, 58 éves korában, Nagy-Váradon. — Lölbach Miklós, egykori bécsi épitész, utóbb jeles gazda, 72 éves korában, Megyaszón. — Pollák D. Zsigmond, kilenczvenkilencz éves korában, Szegeden. — Győry János, kolozsvári segédszinész és kardalnok, 1870 óta a kolozsvári szinház tagja. — Schmidt István, joghallgató, id. Schmidt István törvényszéki biró 20 éves fia, kinek halála annál mélyebben sujtja a szülőket, mert három év alatt három felnőtt fiokat veszitették el. — Walther János, debreczeni polgár, 72 éves korában.

Özv. Huszár Pálné, szül. Kossuth Ottilia, Kossuth Lajos unokahuga, 63 éves korában, a zólyommegyei Dettván. — Özv. Tarsoly Lőrinczné, szül. Orbók Rozália, Tarsoly Gábor torda-aranyosmegyei árvaszéki elnök édes anyja, Turon. — Elekes Andrásné, szül. Kovács Anna, a néhai békés-bánáti esperes özvegye, 78 éves korában, Debreczenben. — Özv. Batta Mihályné, szül. Haczenberger Rozália, Veszprémben. — Özv. Flitsch Jánosné, szül. Say Anna, 86 éves korában, Székesfehérváron. — Kanócz Istvánné, szül. Könczöl Anna, Budapesten.

Langiewitz, az ismert lengyel fölkelő vezér Párisban meghalt. Ő 1862-ben Párisba menekült, a hol Napoleon császár magánpénztárából 6000 frank évdijt adott neki. A császárság bukása óta Langiewitz nagy inségben élt; szegénységét a Langlé név alá rejté. Most egy kórházban szenvedett ki.

SAKKJÁTÉK.

1149-ik számu feladvány. Ehrenstein M.-tól.

Sötét.

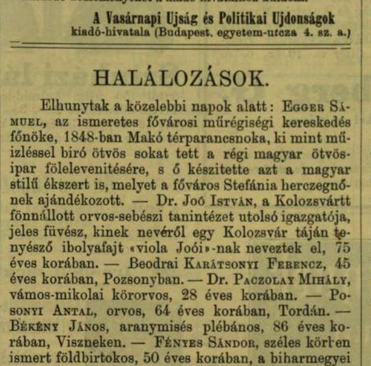

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1144. sz. feladvány megfejtése.

Ehrenstein M.-tól.

Megfejtés

Világos.	Sötét.
1. Hf3—d4	c5—d4 : (a)
2. Vf5—h3	Fe8—g6
3. Fd3—e4	t. sz.

4. V mattot ad.

a.

1.	c5—b4 : (b)
2. Vf5—e4+	Kd5—c5
3. Hd4—b3+ stb.	

b.

1.	Fe8—g6
2. Vf5—g6 :	c5—b4
3. Hd4—b3 stb.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József. *Sárospatakon* Gérecz Károly. *Debreczenben* Zagyva Imre. *Kolozsvárt* Csipkés Árpád. *Budapesten* K. J. és F. H. *Karcsagon* Bányai Lajos. *A pesti sakk-kör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

1882. «Allegorikus tárcza» — mi az? Egy kis hig elmélkedés, mely rövidsége daczára is hosszu.

Az első szerelem. (Töredék egy diák naplójából). A czim nem ijesztett vissza — elolvastuk. De az igazat megvallva — megbántuk.

A szent sir. Minek az a sok aláhuzás, meg idézőjel (macskaköröm)? Ha az eszmék ily figyelmeztetés nélkül nem birják érvényesiteni sulyukat, ezzel nem mennek sokra. Szent borzalommal félre tettük.

Csépa. Turgenjev «Pusztai Lear király»-a le van forditva már magyarra, s megjelent a «Fővárosi Lapok» valamelyik közelebbi évfolyamában.

A csontváz (Heine) s a többi. Igyekezetnek dicséretet érdemlő forditások; de irodalmi szinvonalon még nem állnak. Műforditás tekintetében ott áll már irodalmunk, hogy a legmagasabb mértéket alkalmazzunk. (Az anakreoni dalok meg is vannak már magyarul, 3—4 forditásban is.)

Jőjj édes álom. A nyomban rá jött igazitással sem használható.

Az én szivem. A fiatal leánykához jobb volt; s azt még most is tartogatjuk, Inkább azt, mint ezt.

Csalódás. Csinos semmi.

Kritikán alul. Monumentális a lánczhid. A sors mit nem tesz. — Ébredj, magyar. A bosszu.

HETI NAPTÁR. Decz. hó.

Nap	Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
11	P B 3 Damáz	B 3 Damáz	29 D 26 Param.	19 Dániel
12	H Maxonecz, Ep.	Ottilia	30 E. m. Andr. a.	20 K. n. e.
13	K Lucza sz.	Lucza	1 Decz.	21 Ü. G. h.
14	S Nikáz Kánt.	† Nikáz	2 Abakum pr.	22
15	C Ireneus	Ignácz	3 Zsofón. pr.	23
16	P Özséb, Etelka	† Ananiás	4 Borbála vt.	24
17	S Lázár	† Lázár	5 Megsz. Szab.	25 S. Mik.

Hold változásai. ● Ujhold 21-én 5 óra 23 perczk. regg.

Tartalom.

Szöveg: A székely mivelődési és közgazdasági egyesület. — A patak Tennyson Alfréd költeménye. *Jánosi Gusztávtól.* — Kele István. Rajz a régi rablóvilágból. — Az utolsó prológ. *Jókai Mórtól.* — Levelek Pekingből. — Numa Roumestan. Daudet Alfonz regénye. — Egyveleg. — Görgény. — Talpas tótok. *Feszty Árpádtól.* — Magyar leány és oláh leány Hátszeg vidékén *Réthi Lajostól.* — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Het naptár.

Képek: Gróf Kálnoky Dénes. — Hajós János. — Görgény-Szent-Imre. Melka Vincze rajza — A görgényi kastély Nagy György rajza. — Talpas tótok: 1. A Vágon lefelé. 2. Delelő a Duna torkolatánál. 3. Haza felé. Feszty Árpád rajzai. — Numa Roumestan. — Az öreg Vaszil, a görgényi medvevadász. Melka Vincze rajza.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. sz.)

○ Az ujabb tudományos kutatások alapján előállitott s számos orvos által ajánlt Voss-féle hurutlabdacsok, melyek az annyira alkalmatlan náthát nehány óra alatt megszüntetik s a heveny tüdő-, gége- és torokhurutot a legenyhébb alakuvá átváltoztják, 70 krajczáros dobozokban kaphatók a következő gyógyszertárakban: Budapesten Török József, Debreczenben dr. Rothschneck, Nagyváradon Nyiri G.; Szegeden Barcsay K.; Temesváron Jahner M. — Ugyanott egy dr. Wittlinger által ez uj gyógymódról irt, kis röpirat is ingyen kapható

KÖSZVÉNYESEKNEK.

Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállitónak Kornneuburgban.

Nyolcz heti szenvedés után **lábficzamodás** és **intágulás** következtében hasztalanul kisérlettem meg sokféle szereket, a mig végre a nekem ajánlott **köszvényfolyadékhoz** nem fordultam. Legforróbb köszönetem mellett tudósitom Önt, hogy e kitünő szernek 2-szeri használata után már ismét vigan gyalogolhattam.

Tisztelettel
Stomfa, 1881. Ricardi Péter, m. k. ujmester.

Kapható minden gyógyszertárban. Főraktár: a korneuburgi kerületi gyógyszertárban.

NEHÉZKÓRT

(epilepsie) gyógyit, levél utján dr. **KILLISCH** speczialista Drezdaban (Szászország). — A nagy sikerek (8000) miatt nagy aranyérem a párisi tudományos társaságtól.

Selyem bászt-ruhák frt 9·30 o. é.

teljes ruha;

ugyszintén **jobb minőségben** is küldetnek általam, legalább két ruha megrendelésénél **vám- és szállitásdij-mentesen** a házba, Németország és Ausztria-Magyarországban — **Alig lehet valami gyakorlatibb a** női toiletteben, mint e vörös melyet kelmék, melyek **sétára, a házban, uton** és **látogatásra** egyaránt viselhetők. Minták postafordultával. Levéldij a Schweitzba: 20 fillér = 10 kr. o. é.

Zürich, (Schweiz). **Henneberg G.**

selyem-gyári raktára.

A ruhák mosása. A kész ruhát, ha szennyes lett, langyos szappanvizben mossuk, kifacsarjuk, czukros vizben keresztül huzzuk, ismét kifacsarjuk és **nedvesen kivasaljuk**; e ruhák használatban elpusztatbatlanok.

Üzlethelyiség a nemzeti szinház bérházában.

A nemzeti szinház bérházában.

Figyelmeztetésül!!

127

Távol-, rövid- és gyenge - látóknak
kizárólag általam készitett és egyátalán elismert **szemüvegek** semmiféle s bármi módon magát bemutató utazó által **el nem árusittatnak, hamisitatlanul** ezek kizárólag látszerészeti intézetemben, Budapest, váczi utcza 12. sz. kaphatók. **SOLOMONSON N. H. látszerész.**

Czélszerű

karácsonyi és ujévi ajándékok.

Az idény előre haladta, és az üzlet átalakitása következtében, minden

női divat-czikkek,

tetemesen leszállitott árakon végeladatnak 363

KÁNYA JÓZSEF-nél,
BUDAPEST, József - tér 14. sz.

ARCZBŐR. A szépség egyik fő feltétele a szép arczbőr. Még a legszebb alkotásu arcz is elbájolhat, ha annak bőre kifogástalan. A legszabályosabb szépség pedig csak akkor lesz kellően méltányolva, ha a bőr és annak szine nem nélkülözik a tisztaságot, fényt és fiatal üdeséget. Számtalan hölgy elvesz:i minden igényét a szépségre, ha arczbőre kifogásolható. Hogy tehát ez szép éselétfrisseségü maradjon a késő aggkorig, használjuk a számos tekintely s ezek között Pyefinch tanár Londonban, Raspi tanár, dr. Jünger, dr. Raudnitz, stb. általajánlt, 4 év óta százezerektől sikerrel használt **Lengiel-féle nyir balzsamot.** Ezen kedvelt szépitőszer a káros kendőzés, szenvedélyek vagy

egyéb okoknál fogva tönkre tett arczbőrt, sőt a himlő által szét roncsolt bőrszervezetet is teljesen helyreállitja. A fonnyadt sz raz bőrt ujra fölfrissiti és simává teszi, s annak kedves szinezetet kölcsönöz, s leginkább korosabb urak és hölgyek által figyelembe veendő Hogy **Dr. Lengiel nyirbalzsamán** kivül nem létezik jobb és megbizhatóbb szer a bőr fentartása és szépitésére, mindazok elismerik, a kik kisérletet tettek vele. Egy korsóval frt 1 50 — **Főletét Magyarország számára:** Török József gyógyszertárában **Budapest,** király-utcza 12. **Pozsonyban:** Pisztory Bódognál Mihálykapu. **Temesvartt:** Tarczay Istvánnál. **Zágrábban:** Mittelbach Zsigm. gyógyszert. 6250

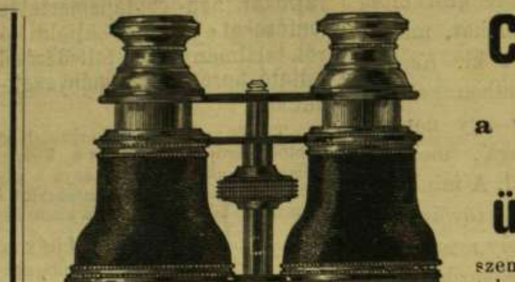

CALDERONI és Tsa

látszerészek,

a váczi utczában, Budapesten,

ajánlanak mint kiváltképen alkalmas

ünnepi ajándékokat

szemüvegeket és orrcsiptetőket ezüst-, arany vagy teknősbékacsont-keretekben 3 frttól 25 frtig.

Szinházi látcsöveket és dupla távcsöveket a legujabb mintákban és felszerelésekkel 5 frttól 150 frtig. Anlroid-légsúlymérőket a legjobb müszerészektől 5 frttól 50 frtig. Terem-hőmérőket 2.—, 3.— egész 15 frtig. Górcsőket 5 frttól 300 frtig. Varázslámpákat 12 képpel 3 frt 50 krtól 20 frtig. Stereoskop-készülékeket képekkel 2 frttól 350 frtig. Svájczi rajzeszközöket uj ezüstből 5 frttól 80 frtig. Teleskopokat, Graphoskopokat, napórákat és a t.

Mű- és tanszer-raktárunk, kis hid-utcza 8. szám

a fiatalság számára dus választékot nyujt mindenféle hasznos, tanulmányos és tudományos tárgyak, műszerek, készülékek és gyüjteményekben.
Képes árjegyzékek látszerészi áruk és gözgép-mintákról, ugymint árjegyzékek üzletünknek valamennyi más szakmájából, bérmentesen állnak rendelkezésre. 375

Irásbeli megbizások legjobban eszközöltetnek.

KERTÉSZ TÓDOR

ujdonságok raktára Budapest, Dorottya-utcza 1. sz.

Karácsonyidényi kiállitásra megjelent müiparcikkek és ujdonságok praktikus uj találmányok a háztartás, játék-, étkező-, iró-, dohányzó-, munkaasztalok és termek kiegészitéséhez, **1 fton alul 200 ftig.** Vadász- és lovazsportnak czélszerü dísztárgyak. **bársonybrocat**-szövetből **barouque, renaissance**-kori izlésben. Kristály, Cuivre Polie tárgyak, pikáns terre-cuit szobrok, virágasztalkák, madárkalitkák, teljes irókészletek, thea-asztalok, díszes album-asztalkák, aquarium, visitkártyatálak virágtartóval stb. Ágas gyertyatartók párja 4—70 ftig. Fali óra nickel keretben 4 ft. Látcsövek. Szép irómappa 70 krtól 20 ftig, berendezett utitáskák 18—65 ftig. Flobert szoba czél- és madárpuska 12—23 ftig. Kártyaprések, cassettek és bonbonierék, Lady compagnon toilette-, munka-asztalkák és necessairek, keztyü-tartók, brocattáskák, illat-vánkosok és flaconnierek, Block-Notiz, borkészletek, márvány gyümölcs-tálak, sötétben világitó gyufatartók ft 1.40—2-ig. **Báli legyezők** 2—35 ftig, finomabbnemüek gyöngyházban. Állványos albumok, girandolok. Keletindiai és japáni curiositások. **Uj! Trigonon** szivarvég-vágókés, ft 1.50. Likőr-készletek japáni kaskákban 7, 10—12 ft. Divatos faltálak ókori izlésben.

NB. Club **korcsolyák** ft. 1.50, 2.20, 4—5 ftig. Ha ifax ft 6.50, nickel Halifax ft 9.—. Botfáklya esti korcsolyázáshoz ft 1.70. Muff- vagy zsebben hordható melegitő, 4 óráig tart meleget.

Mulattató tanulmányos játékok leányoknak és fiuknak.

Uj! Törhetlen, mosdatható hajas babák ingecskékben ft 1.20—4.20-ig. Papát és mamát hivó babák ft 2.50—7.50-ig. Öltözetlen babák 10 krtól ft 4.50-ig. Öltöztetett babák 30 krtól 16 ftig.

Uj! Díszes kézi kosárkák babával s öltözékkel berendezve ft 2.40—6-ig. Berendezett baba-kofferek ft 3—12-ig. Menyezetes baba-ágyak ft 4—8-ig. Takaréktüzhelyek 60 krtól ft 6.50-ig. Préselt czinezett edények ft 1.15—3-ig. Porczellán asztali service 90 krajczártól ft 4.70-ig. Felszerelt baba-mosdóasztal vasból 3 ft. Fa- és parafamunkák 1 ft. Pálczikarakás ft 1.20. Himző-iskola 2—6 ftig, varró-iskola ft 1.40—2.25-ig, horgoló-iskola ft 2.80, kötő-iskola ft 2.60, fonó-iskola 70 krtól 2 ftig. Fecskendőfestészet ft 1.85—4.50-ig. Kis divatárusnő ft 1.80. Csodagombolyag 55 kr. Cziterák ft 1.80, 5.40-ig.

Trombiták 10 krajczártól ft 1.60-ig. Pacsirtahang-utánzó 8, 20, 25 krig.

Uj! Songster, a fülemile hangját természethüen utánzó kis madár ft 2.50, ugyanez egyszerübb kiállitásban 50 kr. Zenélő búgó 40 kr. Sivitó ö dög 40 kr. Gépmüves futó egér 60 kr. Légpisztoly 10—30 krig. Caleidoscop 15—40 krig. **Autoscop,** uj meg uj virágcsokor képződése látható, 80 kr.

Uj! Concert-szájharmonika csengetyüvel ft 1.50. Zenélő doboz 2.50, 21—65 ftig. Ostorok 15 krtól 1 ftig Lovak 70 krtól ft 6.85-ig, hinta-lovak 4.80—20 ftig, veloziped-ló 24 ftig, bárányok 90 krtól 8 ftig. Kocsik 20 krtól 6 ftig. Gépmüves játékok egerek sat. 60 krtól 1.40—24 ftig. Katonák 30 krtól ft 3.60-ig. Kardok 1.40—2 ftig. Puskák 80 krtól ft 2.50-ig. Csákók 30 krtól ft 1.80-ig. Dobok 70 krtól ft 4.40-ig. Czimbalom-zongora 9 ft. Vasutak 40 krtól 9 ftig, gépezetesek ft 1.20—7.20-ig. Ercz czimbalom 50 krtól 8 ftig. Aeolhárfa 40 kr. Képes könyvek 10 krtól 2 ftig. Delejes játékok úszó állatokkal 40 krtól ft 1.40-ig. Amerikai préselt betű-játék 70 krtól ft 3.75-ig. Lehuzható képek 10 krtól 3 forintig. Szinházak ft 2.50—6 ftig. Életkerék 50 krtól 10 ftig. Hegedük ft 1.40, Számoló-gép ft 1.50. Mozaik-játék 40 krtól 3 ftig. Festékszekrények 50 krtól 4 ftig. Rajzolókészülékek 50 krtól 3 ftig. Cubus-játék 40 krtól 3 ftig. Türelemjáték 65 krtól ft 2.40-ig. Varázs-készletek 2—8 ftig. Szerszám-ládák 50 krtól ft 10.50-ig. Lombfürész-készletek ft 4.20, 6—16.50-ig. Laterna magikák ft 1.20—30-ig. Nyomdák ft 4.30—13.50-ig. Nyilak 75 krtól 3 ftig.

Uj! Amerikai, ajtó közé csavar nélkül alkalmazható torna-készlet hinta és trapezzel 6—8 ftig.

Csecsemőknek. Sivitó gummi-babák. Sivitó gummi-csörgők. Sivitó bohócz-csörgők öltöztetve. Bohóczok. Kötött babák 30 krtól 8 ftig.

Társas-játékok. Tombola ft 2.60 20 ftig. Lotto 85 krtól 6 ftig. Lóverseny 50 krtól ft 7.50-ig. Várostrom ft 2.20—3.40-ig. Harang és kalapács 85 krtól ft 1.50-ig. Lövonatú vasútjáték 2.25—3 ftig. Utazás a föld körül ft 2.80. Bezique ft 4.50. Zsebben hordható sakk-, damés malomjáték ft 1.40. Sakkjátékok 2.50—15 ftig. Dominók 60 krtól 5 ftig.

Uj! Tivoli vagy a franczia billiard 8 ft. Roulette stb., stb.

Minden tárgyon a határozott ár ki van tüntetve, irásbeli megrendeléseknél **képes árjegyzék** mellékeltetik.

Kedélyderitő uj tréfás meglepetési tárgyak és komikus alakú dobozok, ajándéktárgyak elrejtésére. Legjobb kiházasitási ajándék 90 kr. Gyógyszerüveg 90 kr. Élet-elixir ft 1.20. Narancs ízetlen tartalommal 70 kr. Pénzes-zsák tartalommal 75 kr. Virág-trágya ft 1.20. Vadhús elleni szer 90 kr. Vessző 40 kr. Ajak-ir ft 1.50. Pikáns burnót-szelencze ft 1.75. Álmatlanság elleni szer 90 kr. Hús-kivonat 80 kr. Svéd tüzszerszám 40 kr. Szerelmes pár ft 1.60. Gólyák 40 krtól ft 1.60-ig. Pénz-zsákok 1 ftól ft 1.20-ig. Pólyás gyermekek 70 krtól 2 ftig. Tányér eperrel, cseresznyével ft 2—2.60-ig, tojással ft 1.80. Retek ft 1.60. Ugorka 60 krtól 1 ftig. Körte 85 kr. Alma 30—75 krig. Narancs 85 krtól ft 1.20-ig. Czitrom 30 krtól kezdve.

Tréfás vexáló- és türelem-játékok, könnyen előadható varázs-játékok a karácsony- és Szilveszter-estékre.

Csillogó, ragyogó fényes karácsonyfa-diszek. Uj! Karácsonyfa-állvány vasból, meggátolja a fának eldőlését ft 2.50. Angyalok a karácsonyfa tetejére 25, 35 krtól 1—2 ftig. Lebegő angyalok 35 krajczártól ft 2.25-ig.

Uj! Ragyogó meglepő gépmü a karácsonyfa tetejére ft 1.50. Patent gyertyatartók tuczatja 35, 40, 60, 72 krtól ft 1, 1.20, 1.40, 1.60, 1.80, 2.40, 3-ig. Nagy alakokat ábrázoló lámpák ft 1 50. Lampionok a fa hatásos kivilágitásához, tuczatja ft 1—1.40-ig. Ragyogó arany és ezüst reggharmat 20 kr. Arany és ezüst hajszálak 60 kr. Arany, rubin, ragyogó csillagok 20 krtól 1 ftig. Gyémánt-cseppek tuczatja 45 kr. Gyémánt lánc 1 ft. Üveg-golyó lánc 50 kr. Üveg-gyümölcs 70, 90 krtól ft 1.80-ig, ércz-diók 84 kr., fenyő-toboz érczből 1.40, 1.80, fényes fenyő-toboz 84 kr, mind tuczatonkint. Kinyitható arany diók 15—40 kr. 1 választék bonboniére 1—2 ftig. 1 választék bonboniére-ballon 75 krtól 1 ftig. Különféle bonboniérek 10, 12, 15, 20, 25 kr. Gyöngysodrony a tárgyak felfüggesztéséhez 10 kr. Mászó majom 35 kr. Szines viasz-gyertyácskák tuczatja 20—40 kr. Meglepő gyertyácskák, egyszerre gyulnak meg, tuczatja 42 kr. Magnesium-sodrony electricus kivilágitáshoz, méterje 85 kr. Stearinnal töltött lampionok a karácsonyfa kivilágitására, 10 db. ft 1.20. Az itt elősorolt **tárgyakból egy választék összeállitható** 5, 10, 15, 20 ftért. Ugyszintén tombola nyereménytárgyakból is.

Uj! Szemüvegek, melyek a karácsonyfát 8-féle mesés szinfényben tüntetik elő, ft 1.—

Kételkedve kérdi némely beteg önmagától: melyik gyógyszerhirdetésnek lehet hitelt adni? Ez vagy ama hirdetés nagysága által tünik fel; a beteg választ s a legtöbb esetben épen — a legrosszabbat! A ki az ilyen csalódást s a hiába való pénzt elkerülni akarja, annak tanácsoljuk, hogy **Gorischek Károly** cs. kir. egyetemi könyvárustól Bécsben (Istvántér 6.) hozassa meg magának a »Betegbarát« czimü könyvecskét, mert abban a legjobbaknak bizonyult gyógyszerek tárgyilagosan és kimeritően vannak ismertetve, ugy hogy minden beteg teljes nyugalommal birálhat és a legjobbat választhatja magának. A fentebbi már 29 kiadást ért könyvecske ingyen és bérmentve küldetik meg a megrendelőnek, tehát nem okoz több költséget, mint 2 krajczárt a levelezési lapért, mely magyar is lehet.

NEUSSER K.

orgonaépitő

intézete

Neutitschein, Morvaországban, ajánlja magát tem-lomi orgonák kivitelére minden nagyságban, a kúpfiókos rendszer alkalmazásával, legjobb szerkezetben, legszilárdabb kivitel stb, mellett, és erős hanggal. 333

Árjegyzékek ingyen.

Az arany éremmel kitüntetve.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utcza 4. szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

ILLEMTAN.

A társadalmi illemszabályok kézikönyve.

Mme. D'Alq és Ebhardt F. munkái után irta

K.-BENICZKY IRMA.

Ara füzve 40 kr.

A németországi gyógyászati ügytársulatok által megvizsgált, és kitünő alkalmazhatósága végett a magas cs. kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett

Köszvény-vászon

mindenféle köszvény, csúz (Rheuma), inszaggás, mell-gerincz-fájdalmak keresztcsontfájás (Hexenschuss), lábköszvény stb ellen.
Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejü 2 frt 10 kr.
Dr. Hufeland hires orvos gyógyászati müveiben következőleg nyilatkozott: »Két betegség van, melyek ellen az orvosi tudomány sikertelenül látszék **erős gyógyszereket** feltalálni; ezen bajok **a fejcsúz** és **köszvény**«.
Ezeknek óvszere a köszvény-vászon által föllelve van. 316

Dr. BURON párisi általános sebtapasza

mindenféle sebek, **genyedések** és **daganatok** ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr. Postán küldve 10 krral több. Valódi minőségben Budapesten egyedül csak **TÖRÖK JÓZSEF** ur gyógyszertárában, király-utcza 12. sz. — **Debreczenben,** Rothschnek ur gyógyszertárában. — **Szombathelyen:** Pillich Ferencz ur gyógyszertárában. — **Mohácson:** Jezevics Károly. — **Kolozsvártt:** Wolff és Hintz gyógyszerészeknél. — **Eger:** Köllner gyógysz. — **Szegeden:** Weigler György és Kovács gyógysz. — **Temesváron:** Jahner és Tarczay gyógyszerészek. — **Nagyváradon:** Molnár gyógysz. — **Nyitra:** Tombor Kornél. — **Pécset:** Pacher. — **Nagy-Szeben:** Schneider. — **Székesfehérvár:** Dieballa Gy. — **Gyöngyösön:** Vozary gyógyszerész. — **Szigetváron:** Ehrenfeld W. — **Miskolcz:** Ujházi gyógysz. — **Pozsony:** Schoffer gyógysz. — **Kassán:** Echwig gyógysz. — **Brassó:** Kugler. — **Arad:** Tones és Társ. — **Oravicza:** Knoblauch gy gysz. — **Belgrád:** Dilber Gy. — **Ujvidék:** Grossinger gyógysz. — **Zágráb:** Mitlbach gyógysz. **Versetzen:** Bienerth gyógysz.

A raktáramból származó tárgyak mindegyike a magyar királyi fémjelző-hivatal által fölülvizsgálva és törvényszerüen fémjelezve van. — A drágakövek valódisága és sulyáért vevő irásbeli jótállást kap. — Minden szakmámba vágó czikk dús választékban található raktáromon.

ÁRJEGYZÉK

BENEDEK GÁBOR

arany-, ezüst-, ékszer- és óragyár-raktárából

BUDAPESTEN, IV. ker., hatvani utcza 17-ik szám, szemben az ujvilág-utczával.

Gyürük.

Finom arany női gyürü	2.50	
« « pecsét-gyürü	5.—	
« « divat-gyürü	4.—	
« « férfi pecsét-gyürü	8. 10.—	és feljebb
« « karika-gyürü	3. 4.—	
« « gyémánt gyürü	10. 15.—	
« « brilliant-gyürü	20. 30.—	
« « püspöki gyémánt-gyürü	60. 80.—	
Türkis és gránát-gyürü	1.—	
Zománczozott-gyürü gyöngygyel	1.—	
« « föliratttal	—.60	

Fülbevalók.

Finom arany gyermek fülbevaló	1.50. 2.—	
« « női fülbevaló	3 50	
« « « « hosszas alakban	6.—	
Gyémánt fülbevaló ezüstbe foglalva	12. 20.—	és feljebb
« « aranyba «	20. 30.—	
Brilliant fülbevaló arany v. ezüstbe foglalva	40. 50.—	
Corall fülbevaló	3. 4.—	
Gránát fülbevaló	2. 3.—	
Zománczozott fülbevaló	2. 3.—	

Garniturák.

Finom arany garnitura (broche és fülbevaló)	15. 20	
« « « (medaillon és fülbevaló)	20. 25	
« « «gyémánttal (med. s fülbevaló)	30. 44	
Gyémánt garnitura arany- vagy ezüstben	80. 100	és feljebb
Brilliant « « « «	150. 200	
Corall garnitura (broche és fülbevaló	8. 10	
Gránát « « «	6. 8	
Zománczos garnitura gyöngygyel	8. 10	

Brochetük.

Finom arany broche	6. 7	
Gránát broche	3. 4	
Corall broche	4. 5	és feljebb
Zománczozott broche	2. 3	
Divat broche (haute fantasie)	4. 6	

Karpereczek.

Finom arany karperecz	20. 25. 30	
« « « gyémánttal	30. 40	
« « « « és másféle drágakövekkel	60. 70	és feljebb
Valódi gránát karperecz	4. 5	
Zománczozott karperecz valódi gyöngyökkel	5. 6	

Valódi svájczi órák 2 évi jótállással.

Ezüst henger-óra	1 fedéllel	9	
« « «	2 «	12	
« horgony-óra	1 «	14	
« « «	2 «	16	
Metall vagy nicklé remontoir-óra		8. 10	
Ezüst remontoir-óra 1 fedéllel		14. 16	
« « « 2 «		18. 20	
Arany férfi-óra	1 «	35	
« « «	2 «	40. 50	és feljebb
« remontoir-óra 1 «		40. 45	
« « « 2 «		50. 60	
« chronomètre remontoir 2 fedéllel		200	
« női óra	1 fedéllel	18	
« « «	2 «	24. 30	
« « remontoir 1 «		28. 30	
« « « 2 «		35. 40	
« « « 2 « zománczozva		40. 50	
« « « 2 « gyémánt kövekkel		50. 60	

Lánczok.

Finom arany férfi rövid óralánez	16. 20. 25	
« « « hosszu óralánez	25. 30	
« « női rövid divat óralánez	20. 25	és feljebb
« « « hosszu óralánez	25. 30	
« « collierlánez kereszt- v. medaillonra	5. 8	
Finom arany püspöki lánez	100	

Különfélék.

Arany parure-ok gyémánttal (különösen alkalmas nászajándékra)	60. 80	
Finom arany kereszt	2. 3	
Gránát kereszt	1. 3	
Finom arany kereszt gyémántokkal	15. 20	
« « püspöki kereszt	60. 80	
« « férfi nyakkendő-tük	5. 6	
« « « « « gyémánt v. más drágakövekkel	25. 30	és feljebb
Finom arany inggomb (2 db)	3. 5	
« « « (2 «) gyémánttal	20. 25	
Valódi gránát « (2 «)	2. 3	
« « manchetta-gomb (2 db)	5. 6	
Finom arany férfi inggomb-garnitura	15. 20	

Zománczos inggomb-garnitura	8. 10	
Arany óra'áncz-diszek (joujon)	10. 15	
Ezüst « « «	2. 3	
« rövid óralánez	3. 4	és feljebb
« hosszu «	5. 6	
Finom arany medaillom zománczczal	6. 7	
« « « diszitményekkel	12. 15	
« « « gyémántkövekkel	20 25	

Ezüstneműek.

Ezüst asztali gyertyatartó (2 db)	30. 40	
« zongora « (kétágu, 2 db)	50. 60	
« girandole 2 vagy több ággal, 2 db	80. 100	
« czukorszelencze	35. 40	
« dohányszelencze	15. 20	
« tálcza	30. 40	
« kenyérkosár	20. 30	
« névjegy-gyüjtő	20. 30	
« csengetyü tálczával együtt	20. 25	
« serleg	8. 10	
« kehely	40. 50	
Csemegeállvány ezüst lábbal	8. 10	
Tömör ezüst áflvány	40. 50	
Ezüst gyermek evőeszköz 3 db	5. 6	
« « « 4 «	8. 10	
« « « 4 « pohárral	18. 20	
« nagy « 3 «	12. 15	és feljebb
« kávés kanál 6 «	12. 14	
« « « 6 db és tejmérő tokban	20. 22	
« leveses kanál 6 db	30	
« levesmerő	15	
« csemege evőeszköz tokban 6 pár	10	
« asztali « « 6 «	15. 20	
Teljes ezüst evőkészlet 6 személyre kulcsosal zárható bőrtokban	120. 140	
Ezüst theaszürő	5. 6	
« czukorfogó	4. 6	
« talapzatu téntatartó	15. 20	
« burnótszelencze	6. 8	
« czukorszóró	8. 10	
« sótartó	5. 6	
« gyufatartó	5. 6	
« kulcstartó	5. 6	
« kötőkosár	12. 15	
« varrókészlet, tokban	5. 6	
« asztalkendő-tartó 1 db	4. 5	

20 frton felüli vásárlásoknál szabott áraimból 3% engedményezek. — Ódon ékszerek mindenkor megvétetnek, becseréltetnek vagy igen jutányosan kijavittatnak.

Vidéki megbizások lelkiismeretes és gyors elintézésére kiváló gondot forditok és meg nem felelő tárgyakat készséggel kicserélek. — Levélbeli kérdezősködésekre szivesen és kimeritően válaszolok, s ha kivántatik, feltételesen, több darabból álló collectiót küldök be kiválasztás czéljából.

3%-os 360

szerb államsorsjegyek,

évenkint **5 huzás, a legközelebbi már decz. 12-én,** főnyeremény **100,000 frank, aranyban,** eladom **12 havi 4 frtos** részletfizetés mellett.

Mindjárt a legelső részlet lefizetésével a sorsjegy átmegy a vevő birtokába, s a legközelebbi huzásnál már valamennyi nyereményre **egyedül** játszik azzal.

LÖRY J. bankháza, Budapest,

hatvani utcza, a „MAGYAR MERCUR“ pénzügyi folyóirat tulajdonosa és kiadója.

Legmagasb itéletek

a Hoff János féle maláta-gyógykészitményekről; egész Európában gyógyhatásosnak elismerve. Császárok és királyok által 58 szor kitüntetve.

Bismarck herczeg azt mondja, hogy a Hoff-féle maláta-kivonat jóizü és erősitő; gróf **Wrangel tábornagy kitünőnek jelenté ki**; gróf **Moltke tábornagy jóizü és erősitő gyógytápláló italnak** nyilvánitja, s naponkint reggelire iszsza. Az ének és szavalat müvészei is használják köhögés és rekedtség ellen; ezek közül emlitjük, mint **világhirüeket: Lucca, Sarah Bernhardt** és **Nilsson** asszonyokat, **Niemann** és **Wachtel** urakat

Hoff János főüzlete Ausztria részére:

Bécs, I., Bräunerstrasse 8.

Főüzlet Magyarország részére:

Budapest, zsibárus-utcza 7. szám,

a főpósta átellenében.

400,000, 250,000, 150,000, 100,000, 60,000, 50,000, 40,000, 30,000, 25,000 **stb. márka.**

Hamburgi lotteria, 1. osztálya.

Huzás deczember 14. és 15-én. 345

Sorsjegyek: egész frt 3.50, fél frt 1.75 negyed 90 kr.

Kaphatók **BUSECK JÓZSEF-nél.**

Főiroda: Rostockerstrasse 3, **HAMBURGBAN.**

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

LIDÉRCZ-NAPTÁR

1882-ik évre.

HUSZONEGYEDIK ÉVFOLYAM.

Tartalmaz elbeszéléseket, vadász- uti leirásokat, kalandokat, stb.

Számos a szöveg közzé nyomott képpel.

Ára füzve 60 krajczár.

Határidő-naptár

1882-dik évre.

Mindennemü hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára.

hasznos jegyzetekkel és 365 üres lappal ellátva.

Ára vászonba kötve 1 frt 20 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A „nép zászlója“ naptára.

1882-ik évre.

A magyar nép számára szerkeszti

ÁLDOR IMRE.

XIV. évfolyam.

«Az 1830-ki lengyel szabadságharcz hősei» nagy czim- és számos a szöveg közzé nyomott kisebb képpel.

Ára füzve 40 krajczár.

HONVÉD-NAPTÁR

az 1882-ik évre.

(Egyuttal katonai naptár.)

A magyar nép számára szerkeszti

ÁLDOR IMRE.

XV. évfolyam.

«Bem tábornok» nagy czim- és számos a szövegbe nyomott képpel.

Ára füzve 60 krajczár.

„Nincs többé tüdőbaj."

A **Strausz A.**-féle **amerikai gyógyfükivonatu** mellpasztillák, melyek számos hirneves **orvos** által legjobban ajánltatnak: **rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés** és a **tüdőnek** elnyálkásodása ugymint **görcsös köhögés** ellen. Ezen pasztillák legrövidebb idő alatt csodával határos sikert idéznek elő, ép ugy felnőtteknél mint gyermekeknél; **egyedül hamisitatlan állapotban** kaphatók Budapesten **Strausz A.** vezérraktárában Rombach-utcza 16. sz. 195

Főraktár: *Török József* gyógyszertárában király-utcza 12. sz. és minden jóhirü osztrák és magyarhoni gyógyszertárban. — Egy doboz ára 20 kr. 6 doboz egy forint ☞ Naponkénti szétküldés.

Nadler János V. és társa

Budapesten Akadémia-utcza 6. sz Bécs Maximilianplatz 16. 30, **ajánlanak**: **aszalt török szilvát** legjobb minőségü, 25, sz. 50, és 60 kilós ládácskákban (80—90 darab egy fél kilóban) 34 frt. azaz $8^1/_2$ f rt, 10 20, 17 frt és frt 20·40 ládánként; továbbá zsákok vagy hordókban elsőrendü legnagyobb faju ($^1/_2$ kiló 80—90 darabot tartalmaz) 30 frt — 100 kilónként elsőrendü legnagyobb minőségü (90—100 darab egy fél kilóban) ... frt 29.— 100 kiló

szép középszerü minőségü	« 28.—	«	«
szlavoniai	« 26.—	«	«
magyar	« 24.—	«	«
török elsőrendü lequart	« 17.50	«	«
magyar « «	« 16.50	«	«
magyar diót	« 23.50	«	«
kendermagot	« 9.—	«	«
méhviaszk	« 125.—	«	«
méz, tisztitott világossárga	« 33.50	«	«
repeze olaj kétszer finomitott	« 35.50	«	«
Valódi amerikai petroleum	« 16.25	«	«

Az árak 100 kilogramm után értetődnek.

Butor-eladás.

Több száz szobára való, szilárdan készült butor legjutányosabban kapható

Steinbach Sándornál,

Ferencz József-tér 6. sz. az Európa szálloda átellenében. ☞ Árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve.

☞ Igen fontos hirdetmény.

Az alant fölsorolt czikkek egy *csődtömeg*gondnok megbizása folytán fél áron alul tuladatnak!!!

	ezelőtt	most csak
500 db $^{20}/_4$ ngys. legneh. ang. utazó plaid	6.50	3 85
500 « egészen n. legneh. szürke pokrócz	3.90	1.85
200 vg nehéz fin. gyapjuszövet, a legujabb minták — «egy egész öltönyre 4 rőf»	18.—	6.40
500 db legfin. manchesteri gyapot plaid, — «nélkülözhetlen télen és nyáron minden utazónak»	18.—	5 90
2000 db lgngybb legf. gobelin ripsz ágyteritő dupl. átszövött mintákkal dbj.	5.90	2.75
5000 db. legf. fehér madapolán; — tarka creton, oxford és a legfin. czephiringek ... drbja	2.75	1 25

Vidéki rendelmények azonnal és legpontosabban teljesittetnek. 295

Mély tisztelettel a csődtömeggondnok megbizásából

SCHILLER L. Sz.-Fehérvárott

vászon és divat nagykereskedő «a szép menyasszonyhoz».

Csomagolás ingyen történik.

☞ **Melbourne 1881. — 1. dij — ezüst érem.** ☜

Zene-művek

4—200 dbot játszva; expressióval, vagy a nélkül: mandoline, dob, harang, castagnette, mennyei hangok, hárfajáték, stb.

Zene-szelenczék

2—16 dbot játszva: továbbá varró-eszköz, szivar-állvány, svajczi házikó, fénykép-album, iró-eszköz, keztyüszekrényke, levél-sulyozó, virágváza, szivartartó, dohány-szelencze, dolgozó-asztal, palaczkok, sörös poharak, pénztárczák, székek, stb. — mind zenével. Mindig a legujabbat és legjobbat ajánlja

Heller J. H., Bernben (Schweiz).

☞ **Csak közvetlen megrendelés biztositja a valódiságot; képes árjegyzékek bérmentve.**

100 legszebb mű, 20.000 frank értékben, lesz a zeneművek között novembertől april 30-ig mint ajándék szétosztva. 324

☞ **Nyujtsunk kezet a szerencsének!** ☜

400,000 márka

főnyereményt nyujt kedvező esetben a **hamburgi nagy pénzsorsjáték**, mely az államtól engedélyezve és biztositva van.

Az uj terv előnyös berendezése olyszerü, hogy kevés hónap alatt 7 osztályban **50,800 nyeremény** jő biztos eldöntés alá, melyek között főnyeremények vannak esetleg 400,000 márkáig, különleg azonban

1 nyeremény à M.	250,000	1 nyeremény à M.	12,000
1 nyeremény à M.	150,000	23 nyeremény à M.	10,000
1 nyeremény à M.	100,000	3 nyeremény à M.	8000
1 nyeremény à M.	60,000	55 nyeremény à M.	5000
1 nyeremény à M.	50,000	109 nyeremény à M.	3000
2 nyeremény à M.	40,000	212 nyeremény à M.	2000
3 nyeremény à M.	30,000	533 nyeremény à M.	1000
1 nyeremény à M.	25,000	1,074 nyeremény à M.	500
4 nyeremény à M.	20,000	29,115 nyeremény à M.	138
7 nyeremény à M.	15,000	stb.	stb.

Ezen, az állam által **biztositott** nagy pénzsorsjáték **legközelebbi** első nyereményhuzása hivatalból van megállapitva és

már f. évi decz. 14- és 15-én

fog végbemenni; arra

1 egész eredeti sorsjegy csak 6 márka, vagy frt $3^1/_2$ o. bj.
1 fél » » » 3 » » » $1^3/_4$ » »
1 negyed » » » $1^1/_2$ » » » 90 kr.

Minden megbizás **azonnal az összeg beküldése, postafizetése vagy utánvétele** mellett a legnagyobb gonddal teljesittetik, mindenki megkapván tőlünk az állam czimerével ellátott **eredeti sorsjegyeket** saját kezéhez.

A megrendelésekhez minden megkivántató hivatalos tervek ingyen lesznek mellékelve, melyekből ép ugy a nyeremények beosztása az illető osztályokra, valamint az illető betétek is kivehetők; minden huzás után pedig érdekelteinknek a hivatalos lajstromokat felszólitás nélkül megküldjük.

A nyeremények kifizetése mindig pontosan, **állami jótállás** mellett történik, és vagy közvetlenül megküldetik, vagy az érdekeltek kivánatára Magyarország minden nagyobb helyén lévő összeköttetéseink által eszközölhető.

Gyüjtödénk mindig kiválóan kegyeltetett a szerencse által, s érdekelteinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizettük ki, a többi között **250,000, 225,000, 150,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000** márkával.

Előreláthatóó, miszerint egy ilyen, a **legszilárdabb alapra** fektetett vállalat mindenfelé határozottan a legélénkebb részvételre fog számithatni, s igy tehát kérjük, már a **közeli huzás** miatt is, minden megrendelést, **mielőbb, közvetlenül** hozzánk beküldeni.

Kaufmann & Simon, bank- és váltó-üzlete Hamburgban.
Vétele és eladása mindennemü államkötvények, vasuti részvények és kölcsönsorsjegyeknek. 227

P. S. Ezennel köszönetet mondunk az irántunk eddig mutatott bizalomért, és a midőn az uj sorsolás alkalmával részvételre fölhivunk, ezentul is oda fogunk törekedni, hogy pontos és szilárd kiszolgálás által a teljes megelégedést részünkre kinyerhessük. *Af.*

Különös figyelemre méltó!

A hirneves dr. FORTI-féle

sebtapasz

mely rendkivüli gyógyereje, eloszlató, érlelő s fájdalmat csillapitó hatása által leggyorsabb, legbiztosb s egyszersmind gyökeres gyógyulást eszközöl különnemü bajokban. Egy csomag ára **50** kr. nagyobb csomagé **1** frt, használati utasitással együtt postán küldve **20** krral több.

Központi küldeményező raktár Pesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál király-utcza 12. sz.

Bécsben : Pleban F. X. gyógyszertárában, István-tér 1. sz. Dr. Girtler F. gyógyszertárában, Freiung 7. sz. *Prágában :* Fürst József gyógysz. Poric 1071. II. — *Jassyban :* Engel J. gyógysz.

Továbbá kapható *Budapesten :* *Pillich F.* udv. gyógyszertárában nagy (3) korona-utcza. — *Pataky K.* gyógyszerésznél három korona-utcza 26. szám. — Ifjabb *Wagner J.* városháztéren. — *Sohernhoffer* özv. a „*nagy Kristófhoz*" czimzett gyógyszertárában, Kristóf-tér sarkán és Dr. *Wagner D.* gyógyszertárában váczi boulevard 59. — *Egressy E.* gyógyszert. nádor-utcza 2. — *Sztupa Gy.*, gyógy. a Kalvin-téren. — *Urbánn J.* király-utcza 98. sz. — *Telkessy J.* udvari gyógyszertárában a várban. — *Wlaschek E.* gyógyszertárában a Krisztinavárosban. — *Frum J.*. gyógyszerésznél viziváros fö-utcza. — *Schwarzmayer K.* gyógysz. viziváros fö-utcza. — *Eszdorfer G.* gyógyszertárában Tabánban (Ráczváros) fö-utcza. — *Also-Lendván:* Kiss B.-nál. — *Aradon :* Rozsnyai M. és Sehäffer. A gyógysz. urnál. —*Berettyó-Ujfalun :* Sárréthy L. — *B Csabán* Varságh B. *Büd-Szent-Mihályon :* Lukács F. — *Debreczenben :* Dr. Rothschnek V. E. Tamássy K. Göltl N. és Örvényi O. — *D-Földváron :* Nádhera P. — *Egerben :* Köllner Lőrincz és Buzáth Lajos gyógyszerésznél. — *Eperjesen :* Isépy Gy. — *Érsekujvárott :* Conlegner J. — *Gyöngyösön :* Mersits N. — *Győrött :* Müller K. — *Husston :* Keresztes S. — *Jászberényben :* Teschler E. és Müller J. — *Kaposvártt :* Kecskésy T. és Babochay K. *Kassán :* Koregtkö A., Wandraschek K., Megay G. és Hegedüs L. — *Karczagon :* Báthory B. — *Késmárkon :* Genersich C. A. — *Komáromban :* Grötschel Zs., Schmidthauer A. és Kirchner M. — *Kun-Madarason :* Jung K. — *Losonczon* Kirchner D. és Plichta L. — *Léván :* Boleman Ede. — *Makón :* Nagy A. *Mezö-Berényben :* Baranyi M. — *Mezö-Kászony :* Rátz Gy. — *M.-Turon :* Borbás J. — *Miskolczon :* dr. Csáthi, Szabó, Mayer R., Ujházy K. és dr. Szabó Gy. gyógysz. — *M-Szigeten :* Héder L. — *Mitroviczán :* Krstonositz A. fiainál. — *Nagy-Kanizsán :* Prager Béla és Belus J. — *Nagy-Károlyban :* Füleky P. és Koricsánszky L. — *N.-Körösön* Medveczky Gy. — *Nagy-Szombaton :* Pántotsek R. — *N-Váradon :* Huzella M. Molnár J. és Nyiry Gy. gyógy. — *Nyiregyházán :* Korányi J. gysz., Szopkó Alfr., és Lederer I. gyógyszerész, és Kovács S. — *Pakson :* Malatinszky S. — *Pécsett :* Sipőcz J. — *Posonyban :* Pisztóry B. — *Putnokon :* Fekete N. — *Rimaszombaton :* Hamaliar K. — *Rozsnyón :* dr. Pósch J. gysz. s Hirsch J. N. *S.-A.-Ujhelyen :* Pintér F. és Medveczky J. — *Sümegen :* Stamborszky L. — *Szathmáron :* Bossin J., dr. Lengyel M. és Böszörményi J. gyógysz. — *Szegeden :* Kovács A. — *Sz.-Fehérvárott :* Braun J. és Diaballa Gy. — *Székelyhidon :* Szabó J. — *Szombathelyen :* Simon Gy. — *Tarpán :* Monó J. — *Temesvárott :* Tárczay I. és Jahner C. M. gyógysz. — *T.-Ujlakon :* Roykó G. — *Técsőn :* Ágoston Gy. — *Tokajban :* Reiner D. — *Ungvárott :* Lám Sándor, Fraenkel M. gyógysz., Krausz A., Speck J. és Peltsárszky A. — *Váczon :* az irgalm. gyógyszertárában. — *Veszprémben :* Ferenczy K. — *Villányon :* Fekete E. — *Zirczen :* Tejfel J. — *Erdélyország. Deésen :* Róth P.— *Brassón:* Schuster K. L., Gyertyánffy és Verzár. — *Kolozsvártt :* Valentini A. és Biró J. — *M.-Vásárhelytt :* Bucher M. — *Segesvártt :* idősbb Misselbacher J. B. — *Szászváros :* Graffins J. — *Sepsi-Szent-Györgyön :* Beteg B. és Ötvös P. *Tövisen:* Slafkovič J. — *Zilahon:* Weiss S.

Ezen kitünő hatásu, nem eléggé ajánlható gyógytapasz készitője FORTI LÁSZLÓ. Lak. : Budapest, I. k., Nándor-utcza 3.

AZ EREDETI
SINGER
VARRÓGÉPEK

LEGJOBBAK A VILÁGON.

Első rendü 150 *éremmel kitüntetve*

PÁRIS 1878 arany érem

5 FORINT HAVI részletfizetés (TELJES JÓTÁLLÁS.)

NEIDLINGER G. BUDAPEST váczi utcza

Cs. k. kizáról. szab. ujonnan javitott
RUGANYOS SÉRVKÖTŐK.

A legujabb találmány a Bogand amerikai tudor után ujonnan javitott ruganyos sérvkötő Politzertől, ép ugy urak, valamint nők és gyermekek számára; rugóknélkül, tiszta **gummiból** művészileg szerkesztve, s azon czélja van, hogy még a legidültebb sérveket is a legrövidebb idő alatt egyforma helyzetbe hozza, és ép ugy nappal a legfárasztóbb munka, vagy sok járkálás mellett, mint szintén éjjel alvásnál is használható, anélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatásában a legkevésbbé is akadályozva lenne. Nagy haszonnal jár, ha éjjen át is a testen marad, miután ekkor kiválóan jó és kellemes nyomást eszközöl a szenvedő részekre.

Árak: egyszerü 6—7 frt; kettős 10—15 frt; gyermekeknek felével olcsóbban. Nagy raktár angol és franczia aczél sérvkötőkből, suspensoriumokból, szöve, **gummiból**, valamint szarvasbőrből is. A szarvasbőr és gummi suspensoriumoknak az a czéljok, hogy a terjedést meggátolják. — Méhfecskendők, légpárnák, ágybetétek, hónapszám-erszények, övkészülékek, gummi-harisnyák és minden gummi-áru-czikkek. — Sérvkötőknél megjelölendő, ha jobb, vagy ha bal felőli vagy kettős legyen-e, ugy szintén a derék bősége is. 636

Megrendeléseket utánvét mellett póstafordultával eszközöl

Pollitzer Mór csász. kir. kötelékkészitő, Budapest, Deák-Ferencz utcza.

☞ **Eddig fölülmulhatlan** ☜

MAAGER

VILMOS

csász. kir. kizárólag szab. valódi tisztitott

CSUKAMÁJ-OLAJA

MAAGER VILMOSTÓL BÉCSBEN. 6128

A legelső orvosi tekintélyek által megvizsgálva s **könnyen emészthetősége folytán** gyermekek részére is különösen ajánlva és rendelve, mint a legtisztább, legjobb, *) legtermészetesebb és leghatásosabbnak elismert szer **mell- és tüdő-bajok, görvély, sömör, kelések, bőrkiütések, mirigybajok, gyöngeségek**, stb. ellen. — **Egy üveggel 1 frtért** gyári raktárámban: **Bécs, Heumarkt Nr. 3,****) valamint az osztrák-magyar birodalom minden gyógyszertárában és jónevü füszerkereskedésében, valódi minőségben kapható.

*) Legujabb időben több czég közönséges, tisztátlan májolajt tölt háromszögletü palaczkokba s megkisérli azt, mint «Maager» valódi tisztitott **Dorsch-halmájolaját** a közönségnek eladni. Hogy ily rászedéstől mentve lehessen, sziveskedjék mindenki csak azon palaczkokat **Maager** valódi tisztitott **Dorsch-halmájolajával** töltötteknek elismerni, melyeken a palaczkon, ragjegyen, elzáró kupakon és használati utasitáson a **Maager** név rajta van.

**) Ugyanott létezik a «schaffhauseni nemzetközi kötelékkelme-gyár», a Hall- és Ruckel-féle newyorki «sozodont-gyár» s a Hartenstein és Társa chemnitzi «leguminoni gyárának» főraktára az osztrák-magyar birodalom számára.

Franklin-Társulat nyomdája. (Egyetem-utcza 4. szám.)

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre — 6 • | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre — 4 • | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre — 3 • | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

51-ik szám 1881. BUDAPEST, DECZEMBER 18. XXVIII. évfolyam.

GRÓF TELEKI SÁNDOR.

A MEGHALTAKRÓL jót kell mondani, mert meghaltak; az élőkről jót kell mondani, mert élnek.

Ez alkalommal eszem ágában sincs a közmondás ez emberséges utasitása ellen legkevésbbé is véteni.

Különben *Teleki Sándor* ezredesről teljes élet- vagy jellemrajzot irni most nem is szándékom.

Az én véleményem az, hogy Teleki Sándor érdekes életrajzát legjobban maga Teleki Sándor irhatja meg. Az «Emlékeim» már közkézen forgó két* kötete világosan erre a véleményemre bizonyit.

Nekem, az «Emlékeim» folytatásának reményében, csak az a szerény czélom, hogy gróf Teleki Sándort a «Vasárnapi Ujság» olvasóinak egynehány sorban és vonással ugy mutassam be, a milyennek tanuló koromtól fogva ismerem.

* * *

A 30-as évek alatt — a hosszu álomból, melybe nemzetünk a szathmári béke után belemerült — az ébredés itt Erdélyben is bekövetkezett. Széchenyi István: «Hitel», «Világ», «Stádium» czimü könyveivel, Wesselényi Miklós a «Balitéletek» kel és hazafias szónoklataival, Farkas Sándor «Észak-amerikai utazásom» czimü könyvével, és Kossuth Lajos «Országgyülési tudósitásai»-val hatalmas és sikeres ébresztők voltak a két magyar házában.

Boldog isten! csak később értettem meg, hogy mily sok volt akkor az irtani való előitélet, és mily nagy volt az oszlatni való sötétség.

Bécsben Metternich, Magyarországon Pálffy Fidelis, Erdélyben Esztei Ferdinánd!

A vakondokok és denevérek korszakában — ha jól emlékszem, 1837 őszén — ismerkedtem meg Teleki Sándorral Kolozsvártt. Tanulók voltunk, de nem egy tanodában.

A három nagy felekezeti iskola ifjusága közt, — legalább azok között, kiknek agyában és vérében több volt a foszfor, mint az ólom — az ismeretség akkor igen könnyen ment: önzéstelenek, lelkesültek és közlékenyek voltunk egymás iránt. Egy és más helyen ha találkoztunk, egymással nehány szót váltottunk: a haza és szabadság nevében kész volt a barátság. Beszélgetésünk tárgya leginkább az unió, a jobbágyság felszabaditása és a szabad Magyarország függetlensége volt. Vegyültek néha közénkbe jó öreg urak — kik az akadályokat jobban ismerték mint mi — és jó beszélgetésünkért megmosolyogtak, mintha csak azt mondottuk volna a makkról, hogy tölgyfa, és a tojásról azt erősitettük volna, hogy szárnya van.

A szabad és alkotmányos eszmék és elvek terjesztésének leghathatósabb közege az ifjuság volt. A szabad eszméket csak kéziratban lehetett terjeszteni: irtuk hát és terjesztettük.

Emlékezem, hogy első találkozásomkor Teleki Sándorral, ő is egy terjeszteni való iratot adott át. Ez iratban, egy dublini népbarát által azok az elvek voltak fejtegetve és védelmezve, melyek az egyesült észak-amerikai köztársaság függetlenségi nyilatkozata és alkotmánya által jutottak érvényre.

Tantárgyaink mellett igen kellemes és erőteljes táplálék.

Teleki Sándor akkor 16 éves, karcsu, vir-

* Most már négy. — Szerk.

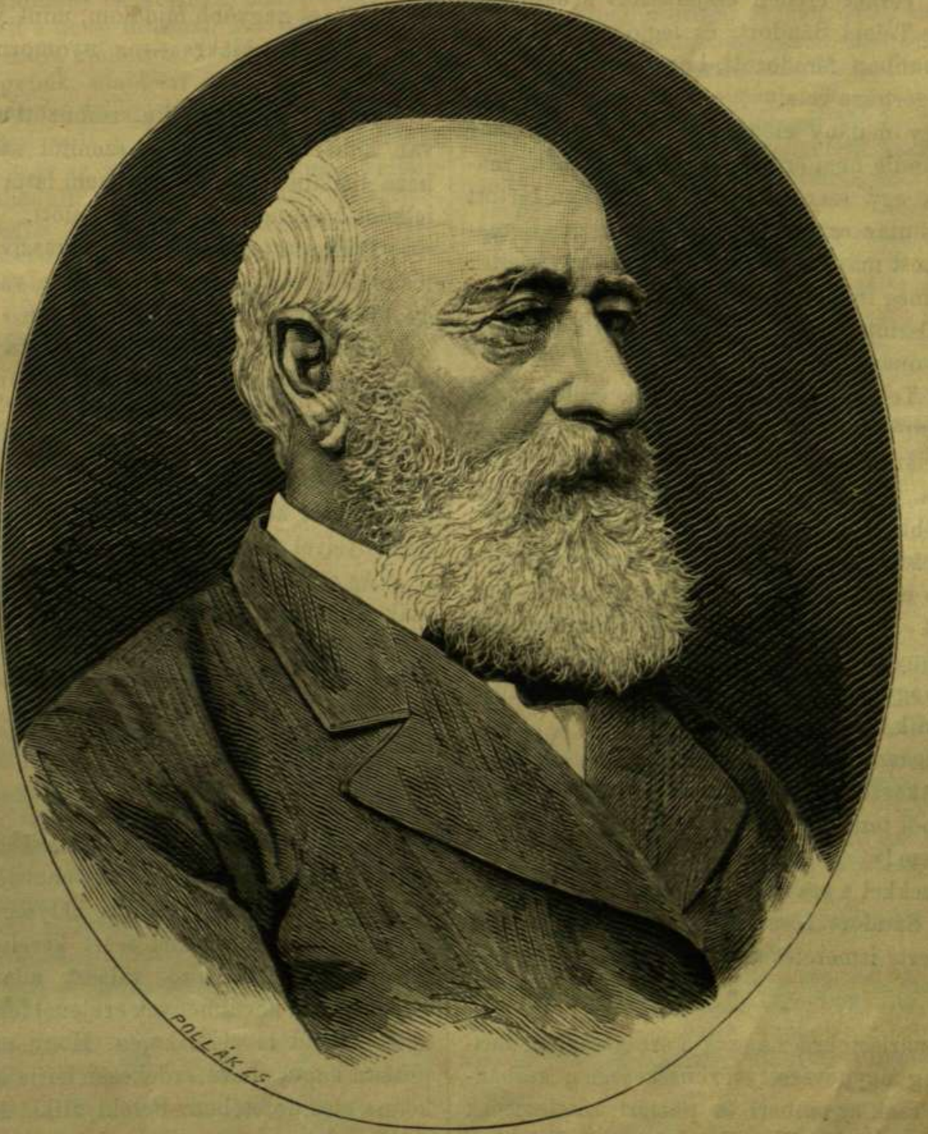

GRÓF TELEKI SÁNDOR.